

Two women are shown in traditional Bulgarian folk costumes. The woman on the left wears a white blouse with colorful embroidery on the sleeves and a dark skirt with a red and white patterned apron. The woman on the right wears a blue dress with intricate white and red embroidery and a colorful headscarf. They are standing close together against a dark background.

НЕБЪЛГАРИТЕ
UNBULGARIANS

*И постоянно срещам аз,
под дъжд и вятър, сняг и мраз,
сред вълчия човешки род
от празния небесен свод
те чакат милост и защита.*

П. К. Яворов, "Бежанци", 1910 г.

Домът е там, където е сърцето.

Английска поговорка

*And I go on meeting,
come rain or wind, come snow or cold,
amongst the lupine human race
from the empty skies above
they look for mercy and protection.*

P. K. Yavorov, *Refugees*, 1910

Home is where the heart is.

An English proverb

Перва корица: Хадиџа и Наргес Мохамади, Афганистан

Front cover: Khadije and Narges Mohamadi, Afghanistan

НеБългарите

Фотографски проект на Free Speech International Foundation
в партньорство с "Мулти култи колектив"
www.multikulti.bg/unbulgarians/

© Антони Георгиев (фотография, текст)

© Димана Трънкова (текст)

Организатор: Бистра Иванова, "Мулти култи колектив"

Дизайн и предпечат: Гергана Шкодрова

Коректор български: Радка Бояджиева

Редактор: Димана Трънкова

Печат: Жанет 45 - Издателска къща, Пловдив

The UnBulgarians

A photography project by Free Speech International Foundation
in partnership with Multi Kulti Collective
www.multikulti.bg/unbulgarians/

© Anthony Georгиеff (photography, text)

© Dimana Trankova (text)

Logistics: Bistra Ivanova, Multi Kulti Collective

Design and prepress: Gergana Shkodrova

Subeditor Bulgarian: Radka Boyadzhieva

Editor: Dimana Trankova

Printed by Janet-45 Print & Publishing, Plovdiv

© FSI Foundation, 2015

First published in July, 2015

Всички права запазени. Без ограничения на правата, под които е установено авторското право, нито една част от това произведение не може да бъде възпроизведена, съхранявана или въведена в система за циркуляция, или преработвана под каквато и да била форма (електронна, механична, фотокопиране или друга) без писмено съгласие на издателя.

All rights reserved. Without limiting the copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in, or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying or otherwise), without the prior written consent of the publisher.

ISBN 978-619-90319-3-3

www.ngogrants.bg

Проектът "НеБългарите" се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Free Speech International и "Мулти култи колектив" и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.

The UnBulgarians is a project of the Free Speech International Foundation and the Multi Kulti Collective, sponsored by the NGO Programme in Bulgaria under the Financial Mechanism of the European Economic Area 2009-2014.

This document has been produced with the financial support of the NGO Programme in Bulgaria under the Financial Mechanism of the European Economic Area. The Free Speech International Foundation and the Multi Kulti Collective assume full responsibility for the content of this document. Under no circumstances can this document be seen as reflecting the official position of the Financial Mechanism of the European Economic Area and the NGO Programme in Bulgaria Operator.

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENTS

Въпрос на идентичност	6	A Matter of Identity
Рори Милър	12	Rory Miller
Рин Ямамура	14	Rin Yamamura
Коне Яку	16	Kone Yaku
Ехлибейте Мехметай	18	Ehlibejte Mehmetaj
Бехрух Сабунчи и Махди Мосадегпур	20	Behrokh Sabounchi and Mahdi Mosadegpur
Джоанна Алcantара	22	Johanna Alcantara
Дафар Шабан	24	Dafar Shaban
Саиф-ур Рехман	26	Saif-ur Rehman
Ишрак ал Байрути и Амер Атаси	28	Eshrak Al Bairuti and Amer Atassi
Дмитрий Ягодин	30	Dmitry Yagodin
Бамба Ламин	32	Bamba Lamine

Зоуи Холидей	34	Zoë Holliday
Карлос Ареяно	36	Carlos Arellano
Гуен Схутерс	38	Gwen Schoeters
Бахдат Шейх Мус	40	Bahdhat Sheikh Mus
Марио Монтесоро	42	Mario Montesoro
Нора Обандо	44	Nora Obando
Дирк ван Хартен	46	Dirk van Harten
Джули Татуз	48	Dzhuli Tatuz
Хю Фрейзър	50	Hugh Frazer
Муса Няси	52	Musa Niasi
Ехаб Мохамед	54	Ehab Mohammed
Мона Каушик	56	Mona Kaushik
Рагиб Ибрахим	58	Raghib Ibrahim
Андреа Генчева	60	Andrea Gencheva
Пиеро Епифания	62	Piero Epifania
Никола и Никълъс Кинсън	64	Nicola and Nicholas Kinson
Ноах Мааян	66	Noah Maayan
Масуме Хосейни и Раджаб Мохамеди	68	Masume Hoseini and Rajab Mohamadi
Густаво Веласкес	70	Gustavo Velazquez

ВЪПРОС НА ИДЕНТИЧНОСТ A MATTER OF IDENTITY

Според Евростат през 2013 г. в България са живели около 42 000 чужденци, или 0,6% от населението. Около 11 000 са от Европейския съюз, останалите са от всички други страни в света. Много от тях са добре интегрирани в обществото – имат професии, занимават се с бизнес, преподават или се учат. Немалка част са тук предимно по време на туристическия сезон – те са се възползвали от неотдавнашния бум в пазара на недвижими имоти и са купили "втори дом" за себе си и за семействата си. Много чужди граждани са в България по лични причини – последвали са своите български съпрузи или съпруги, за да създадат семейство на чужда територия.

През последните няколко години България се превърна и във входен пункт за търсещи убежище. По данни на Държавната агенция за бежанците към Министерския съвет през 2014 г. приблизително 11 000 души са потърсили закрила в България, като повече от половината са получили бежански или хуманитарен статут. Това са хора, които са напуснали собствените си домове – понякога сами, понякога със семействата си – и не могат да се върнат там по политически причини или поради война.

Напливът от търсещи убежище, съчетан със сложната икономическа и политическа обстановка, в която се намира България, даде нов тласък на езика на омразата, насочен към всеки, който е възприеман като "различен" и "чужд". Някои чужденци се оказаха в околото на буря от популизъм, ксенофобия и стереотипизиране – буря, създадена и раздухвана от екстремни политици и привидно плуралистични медии.

Част от клишетата датират от времето на комунизма, но други са разбираемо твърде нови – родени при отварянето на България към

Some 42,000 foreigners, or 0.6 percent of the total population, lived in Bulgaria in 2013, according to Eurostat. About 11,000 came from the EU, the rest are from all over the world. Many are well integrated in society. They have jobs, they do business, they teach or they study. A significant portion live here mainly during the tourist season. They have partaken of the recent property boom and have bought second homes for themselves and their families. Many foreigners are in Bulgaria for personal reasons. They have followed their husbands and wives to set up families in a foreign country.

During the past several years Bulgaria has also become an entry point for asylum-seekers. According to the State Agency for Refugees under the Council of Ministers, about 11,000 have requested asylum in Bulgaria, in 2014. More than half have been granted either refugee or humanitarian status. These are people who have left their homes, sometimes alone and sometimes with their families, and cannot return there because of political reasons or because of war.

The influx of asylum-seekers, coupled with the complicated economic and political situation Bulgaria is in at the moment, have boosted hate speech directed at anyone identified as "different" and "alien." Some foreigners have found themselves in the eye of the storm of populism, xenophobia and stereotypes. It is a storm blown out of proportion by extremist politicians and ostensibly pluralist media.

Some of the clichés date back to the times of Communism, but others are quite new – understandably, generated by the post-1989 opening up

света след 1989 г. и трудния ѝ преход от една от най-изолираните страни дори по стандартите на бившия Източен блок към пълноправното ѝ членство във важни международни организации като Европейския съюз и НАТО.

Проектът "НеБългарите" е осъществен от Фондация Free Speech International в партньорство с "Мулти култи колектив" в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. Проектът се опитва да адресира тези проблеми чрез образите и човешките истории на обикновени чужденци, които живеят тук. Кои са хората, върху които с лекота се лепват стереотипи? Какви чувства изпитват американският предприемач и руският художник в София към втория си дом? Достатъчно сигурно ли е за един бежанец мюсюлманин от Близкия изток да се разхожда по българските улици? Лесно ли е да правиш собствен бизнес в България, ако лицето ти е с няколко нюанса по-светло – или по-тъмно?

"НеБългарите" идентифицира широк кръг хора – от Нова Зеландия до щата Вашингтон и от Пакистан до Великобритания, – живеещи в луксозни затворени комплекси в кварталите около София или в имигрантски обществения, и им задава въпроси за идентичността – тяхната идентичност по рождение и идентичността им на хора, живеещи в България. Отговорите им рисуват пъстра картина на техния живот, работа, радости и скърби.

Но както рядко се случва, отговорите сами по себе си понякога са халещи въпроси. Те засягат качеството на демокрацията в България

of Bulgaria and its uneasy transition from being one of the most isolated places even in former East bloc standards to being a full member of major international organisations such as the EU and NATO.

The UnBulgarians project, conducted by the Free Speech International Foundation, in partnership with the Multi Kulti Collective and supported by the NGO Programme in Bulgaria under the Financial Mechanism of the European Economic Area 2009-2014, aims to address these issues through the images and life stories of ordinary non-Bulgarians who live here. Who are the real people to whom clichés are so eagerly attached? How does an American entrepreneur or a Russian artist living Sofia feel about their second home? Is a Muslim refugee from the Middle East secure enough in the Bulgarian streets? Is it easy to have your small business here if your face is a few shades lighter – or a few shades darker?

The UnBulgarians project identifies a wide range of people from New Zealand to Washington State and from Pakistan to the UK, people living in luxury gated communities on the outskirts of Sofia and in refugee camps, and asks questions about identity, both their identity at birth and their current identity as people living in Bulgaria. The answers they provide paint a multicoloured picture of what their lives, jobs, joys and woes in Bulgaria are.

But as it so often happens, the answers are also at times poignant questions. They inquire about the quality of democracy in Bulgaria as a modern, secular state in which by law and by tradition citizens are treated individually

като модерна светска държава, в която по закон и по традиция гражданите са третираны като личности без значение каква е тяхната раса, религия и пол. Дали България винаги се справя със задълженията на законите и традицията си? Винаги ли дава равни възможности на всички независимо от техния етнос и религия?

Тези въпроси засягат и идентичността на самите българи. Какво означава да си българин? Какво може да те направи такъв, ако майка ти и баща ти не са били родени тук – и ако цветът на кожата и формата на очите ти са различни? Достатъчно ли е да разбираш и да се наслаждаваш на българската музика, изкуство, планини, храна и Черноморие? Да празнуваш български празници и да имаш български приятели? Умението

and without any reference to their race, religion or gender. Is it always living up to its legal commitments and its own customs? Is it really providing equal opportunities to everyone regardless of their ethnicity or faith?

These questions also touch on the issue of the Bulgarians' own identity. What does it mean to be Bulgarian? What does it take to become one if your mother and father were born elsewhere – and if the colour of your skin and the shape of your eyes are different? Are understanding and appreciation of Bulgarian music, art, mountains and the Black Sea coast enough to qualify? Is not the ability to speak Bulgarian with only a light accent a well-passed benchmark? What is the difference between a variegated headscarf and one that is just plain grey?

да говориш български с едва доловим акцент не е ли успешно издържан приеман изпит? Каква е разликата между многоцветната забрадка и тази, която е в равномерно сиво?

Това се невинни, но и учудващо трудни въпроси, които ние задаваме чрез образи и думи. Те са в основата на дебата за това какво България е или трябва да бъде през XXI в. За разлика от старите демокрации в Европа, където по тези теми се говори от много години, в България те са относително нови. И все още са новина. Дебатът по тях предстои да започне.

Антони Георгиев

These are innocent yet surprisingly uneasy questions that we have attempted to address through images and words. They are at the basis of a debate about what this country is, or should be, in the 21st century. In contrast to the old democracies in Western Europe, where these topics have been on the agenda for many years, in Bulgaria they are relatively new. They are still news. The debate is yet to unfold.

Anthony Georgieff

НЕБЪЛГАРИТЕ
UNBULGARIANS

ГЛАДНА, ИЗДРЪЖЛИВА, ПЛЕНИТЕЛНА HUNGRY, RESILIENT, ALLURING

Роденият в Сиатъл 33-годишен американец Рори Милър управлява компания за крафт бира, организиране на събития и пътуваща кухня в България.

Кога пристигна в България и защо?

Дойдох преди около осем години, за да обогатя опита си на пътешественик. Можех да избирам между България и Полша и избрах България, защото е по-топла. Не знаех нищо за самата страна – нещо, от което се срамувам. След време създадох много близки приятелства, научих езика и София стана най-удобната и комфортна опция.

Изпитвал ли си специално отношение в България, защото си чужденец?

Имал съм и положителни, и отрицателни преживявания и с българи, и с чужденци. Но аз съм малко хамелсон, лесно се сливам със средата и хората не ме забелязват.

Изненада ли те животът в България?

Изненада ме с лекотата, с която се адаптирах... Едно от нещата, които ме впечатляват, е общата незаинтересованост от политиката.

Имаш ли български приятели?

Около 90% от приятелите ми са българи.

Празнуваш ли български празници?

Празнувам всички големи празници със семейството на майката на сина ми... лесен начин да изпитвам удоволствие от тях.

Опиши България с три думи.

Гладна. Издръжлива. Пленителна.

Смяташ ли да останеш за по-дълго в България?

Да, за да може синът ми да е по-близо до баба си и дядо си, но също и за да развивам бирената си компания, в резултат на което ще се развие и бирената култура в България. В един момент това ще доведе до наистина големи постижения.

Какво е да си българин?

Мисля, че много българи имат комплекс за малоценност. Това е тъжно, защото в повечето случаи те са по-добри от обичайното.

Искаш ли да бъдеш българин?

Не искам да съм от някаква определена националност. Щастлив съм просто да съм Рори. Чувствам, че разбирам хората тук и мога да съм съпричастен с тях.

Born in Seattle, the 33-year-old American Rory Miller manages a craft beer company, an event management organisation and a travelling kitchen in Bulgaria.

When did you come to Bulgaria and why?

I came about eight years ago, to further my travelling experience. It was a choice between Poland or Bulgaria. Bulgaria is warmer, so I chose Bulgaria. Before that I had known almost nothing about the country, something I'm ashamed of. After some time I had made a good deal of close friends and learnt the language, making Sofia the most convenient and comfortable option.

Have you experienced any special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

I've had both positive and negative experiences here with both Bulgarians and foreigners. But I'm a bit of a chameleon and can easily blend in making it a bit harder to be marked out.

Has life in Bulgaria surprised you?

It surprised me that I so easily adapted to it... one thing that gets to me is the general indifference about politics.

Do you have Bulgarian friends?

About 90 percent of my friends are Bulgarian.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

I celebrate all the major holidays here with the family of my son's mother... so I guess I have an easy way in to be able to enjoy them.

Describe Bulgaria with three words.

Hungry. Resilient. Alluring.

Do you plan to stay for a longer period in Bulgaria?

I do plan to stay longer because of my son to be near his grandparents, but also to further develop my beer company which will in return develop the beer culture for Bulgaria eventually leading to really great things.

What does it mean to be Bulgarian?

I think many Bulgarians have a complex that they aren't good enough. Which is sad because in most cases they are better than enough.

Do you want to be a Bulgarian?

I don't want to be any particular nationality. I'm happy just being Rory. I feel that I understand people from here and can sympathise with them.

Рори Милър, САЩ • Rory Miller, USA

БЪЛГАРИЯ Е "У ДОМА" BULGARIA IS HOME

Рин Ямамура, театрален дизайнер и сценограф на 35, пристига преди 15 години от Токио в София, за да учи куклена сценография в НАТФИЗ. Все още е тук и работи като сценограф на много постановки в столицата и страната.

България изненада ли те?

Преди 15 години всичко в България изглеждаше сиво, чувствах се като в някакво сиво яйце. И кирилицата – беше толкова различна, и в същото време интересна. А кирилицата е всъщност много сладка.

Забелязвала ли си специално отношение към теб, защото си чужденка?

Когато направя нещо, хората казват, че се е получило, защото съм японка. "Ей това е японска работа", казват те. Знаем, че го имат за комплимент, но за мен не е. Не всички японци са способни на това, което правя аз.

Сблъсвала ли си се със сексизъм в България?

Не. Но мисля, че за българите аз не съм жена. Аз съм японка. Затова, когато говоря по телефона с някоя фирма, на която съм направила поръчка, казвам: "Здравейте, обажда се японката, поръчах ви това и онова." Знаем, че няма да ми запомнят името, така че "японката" ми е нещо като визитна картичка.

Има ли нещо типично българско?

Мрънкането. Българите мрънкат на работа, че това или онова няма да стане, казват "ще го направим утре или по-късно", умеят да свършат големите неща, но не обръщат внимание на детайлите. А аз искам всичко да е изпиано до най-дребния детайл. Затова ги слушам как мрънкат, а после им казвам: "Да, това може да стане и вие можете да го направите."

Опиши България с три думи?

Тук съм само от 15 години и живея в затворен кръг. Но думите може да са: черно, бяло, цветно.

Планираш ли да останеш в България?

Определено оставам тук.

Чувстваш ли се част от България?

Да. Аз съм българизирана японка. През първите пет години България беше временен дом. Сега тя е истинският ми дом.

The 35-year-old theatre costume and stage designer Rin Yamamura moved from Tokyo 15 years ago, to study puppet stage design at the National Academy of Theatre and Film Arts in Sofia. She is still here, making the stage designs of a number of plays in Sofia and the country.

Did Bulgaria surprise you?

Fifteen years ago, everything in Bulgaria looked grey, I felt like I was in a grey egg. And the Cyrillic alphabet, it was so different. But it was also interesting. It is actually very sweet, the Cyrillic.

Have you noticed any special attitude towards you because you are a foreigner?

When I create something, people say that I am capable of it because I am Japanese. "Here is a bit of Japanese work," they say. I know that they mean it as a compliment, but for me it is not a compliment. Not all Japanese people are able to do the things I do.

Have you experienced sexism in Bulgaria?

No. But I think to Bulgarians I am not a woman. I am Japanese. That is why when I am on the phone with some company for my work, I usually say "Hello, the Japanese lady is calling, I've ordered this and that from you." They wouldn't remember my name anyway, so being Japanese has become my business card.

Is there anything you consider typically Bulgarian?

Grumbling. Bulgarians grumble at work that this or that cannot happen, they say "we'll do it tomorrow, or later", they do the big things well but don't pay attention to the tiny details. And I want even the tiniest things crafted to perfection. So I listen to them grumbling, and then I tell them, "Yes, this can happen, you can do it."

Describe Bulgaria in three words?

I have been here for only 15 years, and I live in a closed circle. But these can be: black, white, colourful.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I am definitely staying here.

Do you feel a part of Bulgaria?

Yes, I do. I am Bulgarianised Japanese. In the first five years, Bulgaria felt like a temporary home. Now it is my real home.

Рин Ямамура, Япония • Rin Yamamura, Japan

БЪЛГАРИЯ Е НАДЕЖДА BULGARIA IS HOPE

Коне Яку, автомобилен техник на 30 години от Абиджан, Кот д'Ивоар, пристига в България през 2012 г. Кандидатства за бежански статут и е печелил на две инстанции в съда, но след "не" от Върховния съд бъдещето е неясно. Работил е няколко месеца в кол център, сега е модел в Националната художествена академия.

Защо избра точно България?

Избрах я, защото изглеждаше като решение за проблемите, които имах в моята страна. Всичките ми надежди са в България сега. Вярвам, че нещата ще се развият по най-добрия възможен начин, вярвам в късмета си тук.

Срещал ли си специално отношение към теб в България, защото си чужденец?

Не съм имал особени проблеми в България. Обичам българите, приятелите, които вече имам тук. Хората са много дружелюбни към мен и са готови да помогнат. Срещнах много приятели тук – приятелите на приятелката ми, студентите в Академията.

Можеш ли да откриеш типично българска черта?

Навсякъде по света има добри и лоши хора. Не обичам да обобщавам.

България изненада ли те, когато пристигна?

Тук видях сняг за пръв път през живота си. И храната. Обичам баница и шопска салата.

Празнувате ли български празници?

Да. Обичам да нося мартеници и да ги връзвам по дърветата. С приятелката ми боядисахме яйца за Великден и отидохме на църква на Разпети петък и на Великден.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

За мен България е добра страна. И хората са добри.

Планираш ли да останеш в България?

Разбира се. Ако нещата се подредят добре, ще съм щастлив да остана. Харесвам страната, чувствам се добре в нея.

The 30-year-old car mechanic Kone Yaku arrived in Bulgaria from Abidjan, Côte d'Ivoire, in 2012. He has applied for refugee status and has won two cases in Bulgarian courts, but after a rejection from the Supreme Court he is in limbo. After several months working at a call centre, he is now a model at the National Academy of Arts.

Why did you chose Bulgaria?

I chose it because it looked as if it can be the solution to the problems I had in my country. All my hopes are in Bulgaria now. I trust that things will turn out in the best possible way, I believe in my *bonne chance* here.

Have you experienced special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

I haven't had any big problems in Bulgaria. I love the Bulgarians, the friends I made here. People are very amicable with me, and eager to help. I made many friends here – the friends of my girlfriend, the students in the Academy.

Can you single out anything which is typical for Bulgarians?

Everywhere in the world there are good people and bad people. I don't like to generalise.

Did Bulgaria surprise you when you arrived?

Here I saw snow for the first time in my life. And the food. I love *Banichka* and *Shopska* salad.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

Yes. I love wearing *Martenitsa* and tying them to trees. With my girlfriend, we coloured eggs for Easter, and went to church on Good Friday and on Easter.

Can you describe Bulgaria in three words?

For me, Bulgaria is a good country. And the people are good.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Of course. If everything is good for me here, I will be happy to stay. I like the country, I feel good here.

Конне Яку, Кот д'Ивоар • Kone Yaku, Côte d'Ivoire

ЧАСТ ОТ ВСИЧКО БЪЛГАРСКО

A PART OF EVERYTHING BULGARIAN

Семейството на 24-годишната албанка Ехлибейте Мехметай пристига в България през 2004 г. като бежанци. Тя завършва българско училище, била е доброволец в Българския червен кръст и сега работи в Съвета на жените бежанки в България.

Изпитвала ли си специално отношение в България, защото си чужденка?

Когато започнах училище, беше много странно, защото не говорех български. Но съучениците ми помогнаха да науча езика.

Била ли си дискриминирана, защото си жена?

Никога. Не изглеждам като мюсюлманка от Арабския свят. Но съм чувала за агресия срещу мюсюлманки тук, защото носят забрадки.

Съществува ли някаква характерна българска черта?

Живее в България толкова отдавна, че сега се чувствам част от всичко българско. Не мога да кажа, че има нещо, което да е уникално само за българите. Но харесвам спокойствието на страната.

Какво те изненада в България, когато пристигна?

Беше толкова студено! Когато зимата дойде, беше такъв студ, че се шокирах. Зимите в Албания са по-мекки, а тук се озовах в сняг до колена. Но започвам да свиквам.

Имаш ли български приятели?

Много. От училище, от работа. Непрекъснато срещам нови хора.

Празнуваш ли български празници?

Мюсюлманка съм, но в Албания различните религии винаги са живели заедно и хората от различните религии отбелязват заедно празниците си. Семейството ми продължава традицията. Моите български приятели ми идват на гости за нашите празници, а аз ходя на гости у тях за техните.

Планираш ли да останеш в България?

Живее тук от 11 години и това по някакъв начин показва, че искам да остана. Но ако някога се появи възможност за нещо по-добро някъде другаде, ще отида. Засега обаче съм тук.

Чувстваш ли се българка?

Вече имам българско гражданство и това ме прави българка. За мен националността не е толкова важна, важното е ние, "различните" хора, да се разбираме. Имах късмета да се почувствам част от България и това ме прави българка.

The family of the 24-year-old Albanian Ehlibejte Mehmetaj arrived in Bulgaria in 2004 and was granted refugee status. She graduated a Bulgarian school, volunteered in the Bulgarian Red Cross and now works for the Council of Refugee Women in Bulgaria.

Have you experienced any special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

When I started school, it was very strange because I didn't speak Bulgarian. But my classmates helped me a lot to learn the language.

Have you been discriminated against because you are a woman?

No, never. I don't look like a Muslim woman from the Arab world. But I have heard about offences against Muslim women wearing the veil.

Is there something unique about the Bulgarians?

I have been living here for such a long time that now I feel I am a part of everything which is Bulgarian. I cannot say there is anything uniquely for Bulgaria alone. But I like the calmness of the country.

Did Bulgaria surprise you when you arrived?

It was so cold! When winter came, it was so cold that I was shocked. Winters are mild in Albania and here I found myself in knee-deep snow. But I am getting used to it.

Do you have Bulgarian friends?

A lot. I met them at school, at work. I meet new people all the time.

Do you celebrate any Bulgarian holidays?

I am a Muslim, but in Albania different religions have always lived together and people of different faiths celebrate their feasts together. Our family has continued this way in Bulgaria. My Bulgarian friends visit us for our holidays, and we visit them for theirs.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I have been here for 11 years, and this, in a way, indicates that I want to stay. But if an opportunity for something better arises somewhere else, I will leave. For now I am here.

Do you feel Bulgarian?

I am already a Bulgarian citizen, and this makes me a Bulgarian. For me, nationality is not that important. What matters is that we, the "different" people, get together well. I have the chance to feel a part of Bulgaria, and this makes me Bulgarian.

Ехлибейте Мехметай, Албания • Ehlibejte Mehmetaj, Albania

ВСЕКИ ПОСТОЯННО СЕ ОПЛАКВА

EVERYONE CONSTANTLY WHINES

Бехрух Сабунчи, на 30, и Махди Мосадегпур, на 33, са от Иран. Тя е преводач от английски, той е архитект. Тя емигрира преди три години, а той преди 10, и двамата – защото са приели християнството. Запознават се и се женят в България, имат статут на бежанци и държат козметичен и фризьорски салон в София.

Срещали ли сте специално отношение в България, защото сте чужденци?

Махди: Много често срещам хора, които помагат. Но някои имат лошо мнение за чужденците.

Бехрух: Повече помагат, особено като видят, че искам да работя, че не искам помощ от държавата. Но имам клиентки, които като разберат, че съм бежанка, си променят отношението.

Усеждала ли си сексизъм?

Бехрух: Не.

Има ли някаква характерна типична българска черта?

Бехрух: Много се ядосват. Но са мили хора.

Махди: Постоянно всеки се оплаква.

Как ви изненада България?

Бехрух: Езикът беше много странен. Много е мелодичен, хубав е.

Махди: Очаквах да видя Европа, а то бяха едни стари сгради, комунистически. Стари, изоставени фабрики, и пътищата не бяха добре за една европейска страна. Това наистина ме изненада. Очаквах нещо много повече.

Имате ли приятели българи?

Махди: Да, доста. На български си говорим с тях.

Бехрух: Срещаме ги и покрай работата, и покрай църквата.

Празнувате ли български празници?

Махди: Празнуваме Бъдни вечер, Коледа с тях.

Бехрух: Носим мартеници.

Опишете България с три думи?

Махди: Черно море. Българските песни – и фолклорните, и чалгата. Баница. В Иран имаме богата кухня, но не готвим със сирене.

Бехрух: Красиво. История. Не е много студено.

Планирате ли да останете в България?

Бехрух: Засега не се знае. Ако нещата не се оправят, ще заминем.

Махди: За съжаление. Мислим за деца и макар да обичаме България и хората, искаме да им дадем най-доброто.

Behrokh Sabounchi, 30, and Mahdi Mosadegpur, 33, are from Iran. She is an English language translator, he is an architect. She emigrated three years ago, and he came 10 years ago, because both are Christian converts. They met and married in Bulgaria, have refugee status, and own a beauty and hairdressing parlour in Sofia.

Have you experienced special treatment because you are foreigners?

Mahdi: I often meet people, who help. But some have bad opinion about foreigners.

Behrokh: Most of them help, when they realise that I want to work and that I don't want state benefits. But I have seen some of my customers getting cold feet they learn that I am a refugee.

Have you experienced sexism?

Behrokh: No.

Is there a typically Bulgarian character trait?

Behrokh: They often get angry, but are kind people.

Mahdi: All the time everyone complains.

Has Bulgaria surprised you?

Behrokh: The language was very strange. It is very melodic, it is beautiful.

Mahdi: I expected to see Europe, but saw instead all those Communist-era buildings. Old, abandoned factories, and the roads weren't like they should be in an European country. This really got me. I expected much more.

Do you have Bulgarian friends?

Mahdi: Yes, many. We speak Bulgarian with them.

Behrokh: We meet them at work and in church.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

Mahdi: We celebrate Christmas with them.

Behrokh: We wear *Martenitsa*.

Describe Bulgaria in three words?

Mahdi: The Black Sea. The Bulgarian songs – both the folklore and the *Chalga*. The *Banitsa*. Iranian cuisine is rich, but we don't cook with cheese.

Behrokh: Beautiful. History. Not very cold.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Behrokh: We don't know yet. If the things don't improve, we will leave.

Mahdi: Sadly. We are thinking about having kids, and although we love Bulgaria and its people, we want to give them the best.

Бехрух Сабунчи и Махди Мосадегпур, Иран • Behrokh Sabounchi and Mahdi Mosadegpur, Iran

БИХМЕ ИЗБРАЛИ БЪЛГАРИЯ

WE'D CHOOSE BULGARIA

Джоанна Алcantара е на 36 и идва от Доминиканската република в България преди шест години със съпруга си, който е преместен от мултинационалната компания, за която работи. Тя е домакиня и реши да позира с икона, която е нарисувала сама.

Изпитвала ли си специално отношение, защото си чужденка?

Българите са горд народ и ако не опиташ да достигнеш до тях чрез езика, може да се почувстваш отхвърлен. Но щом опиташ да говориш български, те приемат, хората са много топли. Тук се чувствам като в родината си.

Сблъсквала ли си се със сексизъм?

В никакъв случай!

Има ли нещо типично българско в националния характер?

България има богата история и е тъжно, че всички знаят за Гърция и Рим, но не и за нея.

Как те изненада България?

Азбуката е напълно различна и ми беше трудно в началото. И инфраструктурата. Преди България живяхме в Индия и там всичко е толкова пълно с цвят, докато кубичните сгради тук изглеждат толкова безцветни. Така че, първото ми впечатление беше, че градът се разпада. Но оттогава видях много промени.

Празнуваш ли български празници?

Всички, опитваме се. Синът ми се роди тук, казва се Иван Александър, затова празнуваме именния му ден на 7 януари.

Отиши България с три думи?

Култура, семейство, вкусове.

Планирате ли да останете в България?

Не зависи от нас. Но ако можем да избираме, бихме отгледали децата си в България. Страната е сигурна и можем да правим много неща тук – да ходим на опера, на кино, на море.

Какво е да си българин?

Българите са имали толкова много пречки в историята си, преминали са през комунизма и много промени за кратко време. Мисля, че са много смели. Изпитали са толкова промени, но остават отворени към света.

Чувстваш ли се българка?

Да. Харесвам храната, и особено чубрицата. Обичаме да излизаме в неделите, да се чувстваме като истинските българи, и се гордеем с изкуството в Боянската църква.

Johanna Alcantara is 36 and moved from the Dominican Republic to Sofia six years ago, with her husband who was relocated by the multinational company he is working for. She is a housewife and decided to pose with an icon she painted herself.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

Bulgarians are proud people and if you don't try to get to them through the language, you might feel pushed away. But when you try to speak Bulgarian, you are welcomed. Here I feel like in my own country.

Have you experienced sexism?

No way!

Is there anything typically Bulgarian in the national character?

Bulgaria is rich in history and it is sad that everyone knows about Greece and Rome, and not about Bulgaria.

How did Bulgaria surprise you?

The alphabet is totally different and it was difficult in the beginning. And the infrastructure. We lived in India before Bulgaria, and there everything is full of colour, and here you have these square buildings that look so colourless. So, my first impression was that the city was breaking down. But as time goes by I've seen many changes.

Do you celebrate any Bulgarian holidays?

All of them, we try. My boy was born here, his name is Ivan Aleksandar, so we celebrate his name day on 7 January.

Can you describe Bulgaria in three words?

Culture, family, flavours.

Do you plan to stay in Bulgaria?

It is not up for us to decide. If we are to choose, we would raise the kids in Bulgaria. The country is safe and we can do many things here – going to the opera, the movies, to the seaside.

What does it take to be Bulgarian?

Bulgarians have so many hurdles in their history, going through Communism and then so many changes in such a short time. I think Bulgarians are very brave. They have experienced these changes, yet they are still open.

Do you feel Bulgarian?

Yes. I like the food, and the *Chubritsa* spice. We love going out, on Sundays, to feel like the real Bulgarians and we are proud of the art in the Boyana Church.

Джоанна Алкantara, Доминиканска република • Johanna Alcantara, Dominican Republic

ПРОДЪЛЖАВАМЕ.НА.ПРЕД CONTINUING.FOR.WARD

Дафар Шабан е роден в Пловдив преди 28 години в семейство на иракски имигранти. Занимава се с намиране на нов бизнес за софтуерна компания и е активист, посветен на устойчивото хранене и младежката мрежа на Slow Food.

Сблъсквал ли си се със специално отношение, защото името ти е чуждо?

Като малък децата ми се подиграваха за името, за цвета на кожата, но се случваше и учителите да кажат: "Ето, вижте, вашият съученик знае българската литература по-добре от вас." След тийнейджърството отношението стана по-положително. Но наскоро на интервю за работата решиха да ме провокират с въпроса: "Добре, ти, с тая брада, с това име – хората как те приемат?"

Можеш ли да обособиш типично българска черта?

Не съм живял достатъчно дълго извън страната, за да преценя, но може би това е навикът да си мислим, че тук е най-зле. За мен българското гражданство е ценно, получих го на 11-12 години и помня как родителите ми копнееха за него. Не разбирам как толкова българи напускат и отиват в чужбина само за да им е по-удобен животът там. Не го разбирам тоя обратен национализъм.

Празнуваш ли български празници?

Тази година реших да не си купувам мартеница, защото реших, че ми е писнало от китайски мартеници.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

Може, ама нека да се разбере, че е нарочно разделено: Продължаваме. На.Пред.

Планираш ли да останеш в България?

Мисля да замина за чужбина, но само за да си разширя професионалния хоризонт – след това ще се върна.

Какво според теб е да си българин?

Между Освобождението и социализма България е показала, че когато имаш хора с правилното образование и възможности, можеш да постигнеш много. И те не са били само българи – имало е чехи, поляци, всякакви, които са дошли с каузата да сътворят едно модерно общество. Искане ми се българинът пак да е такъв.

Ти чувстваш ли се българин?

Да. Тъжно е, но се чувствам все по-малко иракчанин.

Dafar Shaban was born in Plovdiv, 28 years ago, in the family of Iraqi immigrants. He is prospecting for business opportunities for a software company and is an activist devoted to sustainable eating and the Slow Food youth network.

Have you experienced special treatment because you have a foreign name?

When I was young, the kids made fun of my name and my skin colour, but it also happened for the teachers to say: "Look at your classmate, he knows Bulgarian literature better than you." After the teenage years, the attitude improved. But recently, at a job interview, they tried to provoke me with a question: "Okay, but how do people accept you with this beard and this name?"

Can you single out a typical Bulgarian character trait?

I haven't lived long enough outside Bulgaria to compare, but it is probably the habit to think that here everything is the worst. For me, Bulgarian citizenship is precious. I received it when I was 11-12 years, and I remember how my parents craved it. I cannot understand those Bulgarians who leave the country for a more comfortable life abroad. I don't understand this reverse nationalism.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

This year I decided not to buy *Martenitsa*, because I got fed up with the Made-in-China *Martenitsa*.

Can you describe Bulgaria with three words?

Make it clear that the separation is deliberate: Continuing.For.Ward.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I think of going abroad to broaden my professional horizons – and then I will come back.

What in your opinion is to be a Bulgarian?

Between Liberation in 1878 and Socialism in 1944, Bulgaria proved that when you have people with the right education and skills, you can achieve a lot. These people were not only Bulgarians, there were Czechs, Poles and others, who came to build a modern society. I would like Bulgarians to be like that again.

Do you feel Bulgarian?

Yes. Sadly, I fell less and less an Iraqi.

Дафар Шабан, Ирак • Dafar Shaban, Iraq

МИРЪТ Е КРАСОТАТА НА БЪЛГАРИЯ PEACE IS THE BEAUTY OF BULGARIA

Човекът, който въвежда крикета като спорт в България, Саиф-ур Рехман, е на 40 и е роден в Пакистан, където завършва електроинженерство. Пристига в България през 1994 г. Сега е собственик на пакистанския ресторант Punjabi Food и от време на време се занимава с актьорство. Продължава да се занимава с крикет като треньор на деца и възрастни с увреждания.

Усецал ли си специално отношение, защото си чужденец?

Аз съм позитивен човек, затова и да е имало негативни неща, не съм им обръщал внимание. Повечето неща в България са позитивни. Щом живея вече 20 години тук, без да имам роднини или пакистанска общност за подкрепа, значи съм видял повече хубаво.

Има ли някаква типично българска черта?

В България ми харесва това, че отношенията между хората са топли. И да имат проблем, сядат на маса, забавляват се, казват: "Абе ще се оправим, оцелели сме от еди какво си, и от това ще оцелеем." Но понякога точно това не ми харесва – ако има проблем, не го решаваме, ами го влячим: "Абе ще стане от само себе си."

Имаш ли приятели българи?

Да. Повечето ми приятели са българи.

Празнуваш ли български празници?

Всички. Най-много харесвам именните дни. Дават ти повод да седнеш, да поканиш гости, да отидеш на гости. Много хубава традиция.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

Ще повтора думите на бившия пакистански премиер Беназир Бхуто: "България е рай на земята." Красива страна, хубави хора, в центъра на столицата се намират синагога, джамия и църкви. Това е красотата на България – че има мир, че никой не пречи на другия. Говоря за обикновените хора, като народ. Другото е природата – Господ е дал на България хубава природа и се дразня, като видя как я замърсяваме. Като пътувам в Родопите, понякога спирам колата, гледам и си казвам: "Ето така ще бъде, ако някога отида в рая."

Планираш ли да останеш в България?

Половината ми живот мина тук. Сигурно и останалата част ще мине тук.

The man who introduced cricket to Bulgaria, Saif-ur Rehman, is 40 and was born in Pakistan, where he graduated electrical engineering. He arrived in Bulgaria in 1994. He is now the owner of the Punjabi Food Pakistani restaurant and from time to time acts, but is still involved in cricket as a coach for disabled children and adults.

Have you felt special treatment because you are a foreigner?

I am a positive person so if there was anything negative, I wouldn't have paid attention. Most things in Bulgaria are positive. If I have stayed here for 20 years, without relatives or a Pakistani community to fall back on, then I have experienced more good things.

Is there a typically Bulgarian trait in the national character?

I like the warmth in the Bulgarians and their relationships. When there is a problem, people sit at the table and have fun: "Well, will make it through, we have survived so many things, we will survive this one as well." But I sometimes dislike that same attitude, as people tend to procrastinate the solution of a problem: "It will solve itself, somehow."

Do you have Bulgarian friends?

Yes. Most of my friends are Bulgarians.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

All of them, but I most like the name days. They give you a reason to sit at the table, to invite guests, to visit a friend. Very nice tradition.

Can you describe Bulgaria in three words?

I will repeat the words of the former Pakistani Prime Minister, Benazir Bhutto: "Bulgaria is heaven on earth." Beautiful country, good people, in the capital's centre there are a synagogue, a mosque and churches. This is the beauty of Bulgaria – the peace, that no one bothers the other. I am talking about ordinary people. The rest is the nature – God has given Bulgaria beautiful nature and I am irritated sometimes when I see how we pollute it. When I travel around the Rhodope, sometimes I stop the car, look around and say: "If I ever go to heaven, it will look like that."

Do you plan to stay in Bulgaria?

Half of my life has passed here. It will be probably the same with what remains of it.

Саиф-ур Рехман, Пакистан • Saif-ur Rehman, Pakistan

БЪЛГАРИТЕ СА ПОДОБНИ НА СИРИЙЦИТЕ

BULGARIANS ARE SIMILAR TO SYRIANS

Семейството на Амер Тарек Атаси, на 53, специалист по връзки с обществеността, и Ишрак ал Байрути, на 33, е от Дамаск, Сирия. Пристигат в България в края на 2014 г., след като договорът на Амер с компания в Дубай изтича, а връщането в родината им при война е немислимо. Кандидатстват за убежище и живеят в лагера на Държавната агенция за бежанците в Овча купел.

Сблъскали ли сте се със специално отношение, защото сте чужденци?

Амер: Винаги са се отнасяли много добре с нас. Българите са добри хора, децата ни учат в 66-о училище. Понякога в автобуса жени стават, за да направят място за децата ми.

Ешрак: Понякога хората се учудват, когато ме видят за първи път. Защото изглеждам различно.

Можете ли да посочите типично българска черта на характера?

Амер: Българското общество е близко до сирийското, не мисля, че мога да открия нещо типично българско. Отношението към чужденците е много добро, никой не казва: "Ти си чужденец, няма да ям от храната ти."

С какво ви изненада България?

Амер: С голямата прилика със Сирия, с живота ни там. Природата, храната, зеленчуците си приличат. Дори сградите и градоустройството са близки.

Знаете ли за някакви български празници?

Амер: Децата си сложиха мартеници. Но все още не сме навлезли в културата.

Опишете България с три думи.

Ешрак: Хубава страна. Добри, миролюбиви хора.

Какво според вас означава да си българин?

Амер: В Дубай се запознах с хора от цял свят, включително с българци. За разлика от западноевропейците българите не са високомерни в социалните си контакти, по-лесно е да се разбере с тях.

Планирате ли да останете в България?

Амер: Бих искал. Българският народ е много близък до нашия и лесно можем да се адаптираме, освен това стандартът на живот не е толкова висок и дори стартирането на бизнес би станало тук по-лесно, отколкото в Западна Европа.

The family of Amer Tarek Atassi, 53, PR specialist, and Esbrak Al Bairuti, 33, is from Damask, Syria. They arrived in Bulgaria in the end of 2014, after Amer's contract with a company in Dubai expired and returning to a war zone was unthinkable. They are applying for asylum and live at the Ovcha Kupel Sofia camp of the State Agency for Refugees.

Have you experienced special treatment because you are foreigners?

Amer: They have always been very good to us. The Bulgarians are good people, our children study at the 66th school. Sometimes in the bus ladies give their seats to my boys.

Eshrak: Sometimes people are taken aback when they see me because I look different.

Can you single out a typical Bulgarian character trait?

Amer: Bulgarian society is close to the Syrian, I don't think I can point to something typically Bulgarian. The treatment of foreigners is very good, no one says: "You are a foreigner, I won't eat your food."

Has Bulgaria surprised you?

Amer: With the similarity to Syria and our live there. The nature, the food, the vegetables are similar. Even the buildings and urban planning are close.

Do you know of any Bulgarian holidays?

Amer: The kids put on *Martenitsa*. But we are still not much into the culture.

Describe Bulgaria in three words?

Eshrak: Nice country. Good, peaceful people.

What does it take to be Bulgarian?

Amer: In Dubai, I met people from all over the world, including Bulgarians. Unlike the West Europeans, the Bulgarians are not so haughty in their social contacts, it is easier to communicate with them.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Amer: I would like to. The Bulgarian people is close to the Syrian people and we can easy adapt here. Besides, the standard of living is not that high and even the start-up of a business here would be easier than in Western Europe.

Ишрак ал Байрути и Амер Атаси, Сирия • Eshrak Al Bairuti and Amer Atassi, Syria

НИТО РУСНАК, НИТО БЪЛГАРИН NEITHER RUSSIAN, NOR BULGARIAN

Роден в Москва, Дмитрий Ягодин пристига в България през 1997 г. Завършва анимационна режисура в НАТФИЗ, в момента 35-годишният художник рисува, занимава се с анимация и музика.

Сблъсквал ли си се със специално отношение, защото си чужденец?

Отрицателно – много рядко, българите са топъл и гостоприемен народ. Може да е така, защото съм руснак. Споделяме доста общи черти – и добри, и лоши.

Има ли типична българска черта?

Много хора тук са кисели, винаги намират причини да мрънкат и да са недоволни независимо дали са в страната си или извън нея. Простотията, но не знам доколко е национална черта – по-скоро е резултат от държавно управление и липса на образование. Като положителна черта – българите са топли и весели хора, големи купонджии.

С какво те изненада животът в България?

Не знам доколко е изненада, по-скоро ми направи впечатление, че ритъмът на живота е по-спокоен в сравнение с Русия и други държави.

Празнуваш ли български празници?

Празнувам с българските ми приятели и семейството, доколкото е традиция. Маса, салатата, ракия, ядене на корем. Като цяло, все ми е тая за празниците, ако не са лични.

Опиши България с три думи.

Ако говорим за страната: приказна, плодородна, тайнствена. Ако говорим за държавата: равнодушна, заспала, объркана.

Планираш ли да останеш в България?

Доста дълго вече съм тук, не знам дали да остана. Страната и хората са okay като цяло, но държавата е доста зле и много неща не се случват така, както аз бих искал да се случват.

Какво според теб е да си българин?

Човек като всеки друг, с всичките му положителни страни, пороци и недостатъци.

Чувстваш ли се българин?

Вече не се чувствам нито руснак, нито българин.

Искаш ли да си българин?

Сигурно вече съм, отдавна не се чувствам чужд тук.

Moscow-born 35-year-old artist Dmitry Yagodin arrived in Bulgaria in 1997. He graduated animation directing in the National Academy for Theatre and Film Arts, in Sofia, and now draws and makes animations and music.

Have you experienced special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

It has been rarely negative, the Bulgarians are very warm and hospitable people. It could be, because I am Russian. We share many common traits – both good and bad.

Is there a typical Bulgarian feature?

Many people here are sour, they always find reasons to grumble and be dissatisfied, no matter if they are in their country or not. The *Prostotiya*, the mix between ignorance and vulgarity, but I am not sure if it is a national trait. It's more probably the result of bad government and lack of education. On the positive side, the Bulgarians are warm and joyous people, they love to party.

How did life in Bulgaria surprise you?

It is not exactly a surprise, but an impression: life here is calmer than in Russia and other countries.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

I do, as far as the traditions go, with my Bulgarian friends and my family: sitting at a table, overeating salad and overdrinking *Rakiya*. Generally, I don't care about holidays unless they are personal.

Describe Bulgaria in three words.

If we talk about the country: fairy-tale, fertile, mysterious. If we talk about the state: indifferent, sleepy, confused.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I have been here for quite a long time, I don't know whether I should stay. The country and the people are generally okay, but the state is in bad shape and many things don't go the way I would like them to.

What in your opinion is to be a Bulgarian?

A human being like everyone else, with some strong points, vices, and shortcomings.

Do you feel Bulgarian?

I don't feel either Russian, or Bulgarian.

Do you want to be Bulgarian?

I am probably already a Bulgarian, I don't feel a stranger here.

Дмитрий Ягодин, Русия • Dmitry Yagodin, Russia

БЪЛГАРИТЕ СА ИНДИВИДУАЛИСТИ BULGARIANS ARE INDIVIDUALISTS

Музикант и завършил маркетинг и търговско управление в родината си Мали, Бамба Мохамед Ламин, на 28, пристига в България през 2012 г. Кандидатства за бежански статут, работи в кол център в голяма международна компания и изнася rap концерти в столични клубове.

Защо избра България?

Това е държава от ЕС и мислех, че в нея мога да бъда в безопасност. Тогава не знаех нищо друго.

Забелязвал ли си специално отношение, защото си чужденец?

Когато човек живее в чужда страна, трябва да се интегрира. Да бъде добър пример. Вярно, понякога може да попаднеш на посредствени хора. Но когато се интегрираш добре, можеш да избегнеш проблемите. Лично аз не съм усещал различно отношение, защото съм чужденец.

Забелязвал ли си някаква типична българска черта?

Европейските общества въобще са настроени много индивидуалистично. Хората са индивидуалисти. Докато там, откъдето идвам, хората са по-отворени един към друг.

Изненада ли те България, когато пристигна?

Има много възрастни хора. Това ме изненада малко. И липсата на уреденост в лагера за бежанци.

Имаш ли български приятели?

Да, музиката ми помогна да ги намеря.

Какви песни изпълняваш тук?

Само собствени. Всъщност заради това ми се наложи да напусна Мали. Бях диджей, пусках по радиото революционна музика, имах песен против статуквото. Българската публика ме харесва, голямо удоволствие е.

Празнуваш ли някакви български празници?

Да, Баба Марта. Някой ми каза, че това е нещо типично българско, обясниха ми какво означава. Намирам го за интересно. Харесвам културата и всичко, което е култура, ме привлича.

Смяташ ли да останеш в България?

В България открих, че когато живеем в държава, в която има сигурност, можем да постигнем мечтите си. Не е задължително държавата да е икономически силна, важното е да си отворен духовно, да имаш воля да осъществиш мечтите си. И с мир и с добра интеграция можеш да успееш.

A musician and a graduate of marketing and sales management in his native Mali, the 28-year-old Bamba Mohamed Lamine arrived in Bulgaria in 2012. He has applied for a refugee status, works in a call centre for a major international company and does rap gigs at Sofia clubs.

Why did you choose Bulgaria?

I decided that I would feel more secure in an EU country. I didn't know anything about Bulgaria at the time.

Have you noticed any special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

When you live in a foreign country, you need to integrate well. To be a good example. True, sometimes you might stumble upon mediocre people. But when you are well integrated, you can avoid problems. I personally haven't experienced special treatment, because I am a foreigner.

Have you noticed some special Bulgarian trait of the character?

European societies as a whole are more individualistic. People are individualists. Where I am coming from people are more open to one another.

Did Bulgaria surprise you?

There are many elderly people. That surprised me a bit. And the lack of organisation in the refugee camp.

Do you have Bulgarian friends?

Yes, music helped me to find them.

What sort of music do you perform here?

Only the one I have written. Actually, I had to escape Mali because I used to be a DJ and played revolutionary music on the radio, I wrote a song critical of the status quo there. The Bulgarian public likes me, it is a pleasure.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

Yes, Baba Marta. Someone told me that this is something typically Bulgarian and explained to me what the rite means. I find it interesting. I like culture and all things related to it attract me.

Do you plan to stay in Bulgaria?

In Bulgaria I discovered that when we live in a safe country, we can achieve our dreams. It is not important that the country is economically strong, what is important is to have the will to fulfil your dreams. With peace and good integration, you can succeed.

Бамба Мохамед Ламин, Мали • Bamba Mohamed Lamine, Mali

ПО-СЕМЕЙНО ОРИЕНТИРАНИ MORE FAMILY ORIENTED

Британката Зоуи Холлидей е на 30 години, завършила е философия и теология и е работила в областта на зелената енергия преди да пристигне в София през 2014 г., за да започне работа в Европейската доброволческа служба и във фондация за самотни майки.

Усещала ли си специално отношение, защото си чужденка?

Българите са много заинтересувани от факта, че си чужденец. Понякога, докато си седя в някое кафене, идват непознати да си поговорим. За щастие тук срещнах много български приятели, които ме канят на гости, съквартирантката ми дори ме покани за Коледа на село, при семейството ѝ. Беше чудесно и много специално да надникнеш под повърхността на България.

Сблъсквала ли си се със сексизъм тук?

Не мисля. Но когато карам колело, често ми казват "Караш добре за жена", а аз отвръщам: "Не, аз просто карам добре – и точка."

Повече българи или чужденци са приятелите ти?

Повечето ми приятели са българи. Това ми помогна да видя истинската България, отвъд затворения кръг на експатите.

Можеш ли да назовеш нещо, което е специфично българско?

В сравнение с британците българите са повече ориентирани към семейството, те се грижат за близките си. Чувството е много по-приятно, връзката между хората е по-силна. Българите са много горди с традициите си и тези традиции и обичаи, като размяната на мартеници, са живи и процъфтяват.

Празнуваш ли български празници?

По Коледа, в онова село, помагах да заколят прасето. Разнасях късо-вес месо. Беше много хубаво, качих пет кило за три дни. За Баба Марта организирахме много хубаво бягане за бежанския проект.

Планираш ли да останеш в България за по-дълго?

Не знам. Проектът ми приключва през юни, но нямам нищо против да остана тук. Усещам, че има още много да видя и да направя, и има още много нови хора, които да срещна.

Zoë Holliday is a 30-year-old Briton, has a degree in philosophy and theology, and worked in green energy before moving to Sofia, in 2014, to get involved in the European Voluntary Service and a foundation for single mothers.

Have you experienced any special treatment because you are a foreigner?

Bulgarians are very interested in the fact that you are a foreigner. Sometimes, when I am sitting in a café, people would just come and start a conversation with me. I am very lucky that I've met a lot of Bulgarian friends who have invited me *na gosti*, or at their homes. I went to my flat-mate's house in a village for Christmas. It was very nice, it was special for me to see what is beyond the surface in Bulgaria.

Have you experienced sexism in Bulgaria?

I don't think so. But when I go cycling, people often say "You're good at cycling for a woman," and I say, "No, I'm just good at cycling, full stop."

Do you have more local or foreign friends in Bulgaria?

I have definitely more Bulgarian friends. This helped me to see more of the real Bulgaria, outside the bubble of the expat community.

Can you name anything which you consider specific for Bulgarians?

Compared to the UK, Bulgarians are more family oriented, they look after their families. It feels a lot better, there is a much closer connection. Bulgarians are also very proud of traditions and these traditions and customs, like exchanging *Martenitsa*, are still alive and thriving.

Do you celebrate any Bulgarian feasts?

For Christmas, in that village, I helped with the pig slaughtering. I carried chunks of meat. It was very nice, I gained five kilograms in three days. For Baba Marta, we did a very nice run for the refugee project.

Do you plan to stay in Bulgaria for a longer period?

I don't know. My project ends in June, but I wouldn't mind staying longer here. I feel there is much more to see and do, and many new people to meet.

Зоуи Холидей, Великобритания • Zoë Holliday, the UK

ЧУШКИ ЛЮТИ КАТО МЕКСИКАНСКИТЕ CHILLIES HOT AS MEXICAN

Роденият в Мексико Сити Карлос Ареляно е пиар. Пристига в България през 2009 г., след като при предишно посещение харесва страната, хората и ракията. В България работи като организатор на събития за експат организацията InterNations.

Сблъсквал ли си се със специално отношение тук, защото си чужденец?

Всички тук са толкова дружелюбни. Много българи говорят испански и когато научат, че съм мексиканец, започват: "Ооо, мексиканец! Текила! Ей, амиго!" България е малка и хубава страна, много сигурна. Сега тя е вторият ми дом.

Можеш ли да назовеш специфична българска черта на характера?

Българите са подобни на латиносите. Обичат страната си, жените са много умни, мъжете са много мачо. Също като нас.

С какво те изненада България?

Първо с хората. И после – страната. Толкова е хубава, с планините и Черно море! И храната ви е много хубава, имате ястия, подобни на мексиканските. Като мишмашът, който е подобен на нашите хуевос ала мексикана. И българските люти чушки са люти почти колкото мексиканските. Тук приготвям своята собствена салса по мексикански и гуакамоле. И съм щастлив.

Имаш ли български приятели?

Много.

Празнуваш ли български празници?

Да, разбира се. Обичам Баба Марта. Много цветен празник.

Опиши България с три думи?

Красива, дружелюбна страна. Моята *secunda casa*.

Планираш ли да останеш за по-дълго?

Да, тук съм много щастлив.

Чувстваш ли се част от България?

Да. Например, когато излезете вечер, дори в два-три часа след полунощ има отворени места и хора, които се забавляват. В Мексико е същото – няма значение колко е часът, винаги има хора, които се радват на живота. В Мексико също имаме криза, но намираме начин да се забавляваме. Да се радваме на живота. Щастлив съм заради това.

Born in Mexico City, Carlos Arellano is a publicist and arrived in Bulgaria in 2009, having liked the country, the people and the Rakiya during a previous visit. In Bulgaria, he organises events for the InterNations expat organisation.

Have you felt special treatment here because you are a foreigner?

All people here are so friendly, many of them speak Spanish, and when they learn that I am from Mexico, they go: "Ooo, Mexicano! Tequila! Hey, amigo!". And Bulgaria is a small and nice country, very safe. Now Bulgaria is my second home.

Can you distinguish a particular trait in the Bulgarian national character?

Bulgarians are so much like Latinos. They like their country, the women are very clever, the men are very macho. The same like us.

Did Bulgaria surprise you?

First, the people. And then, the country. It's so beautiful, with the mountains and the Black Sea. And you have very good food, with dishes similar to those in Mexico. Like *Mish-mash*, it's similar to our *Houevos a la Mexicana*. And the Bulgarian chillies are almost as hot as the Mexican ones. Here, I prepare my own salsa Mexicana and my own guacamole. I am happy.

Do you have Bulgarian friends?

Many.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

Yes, of course. I love Baba Marta. It's very colourful.

Can you describe Bulgaria in three words?

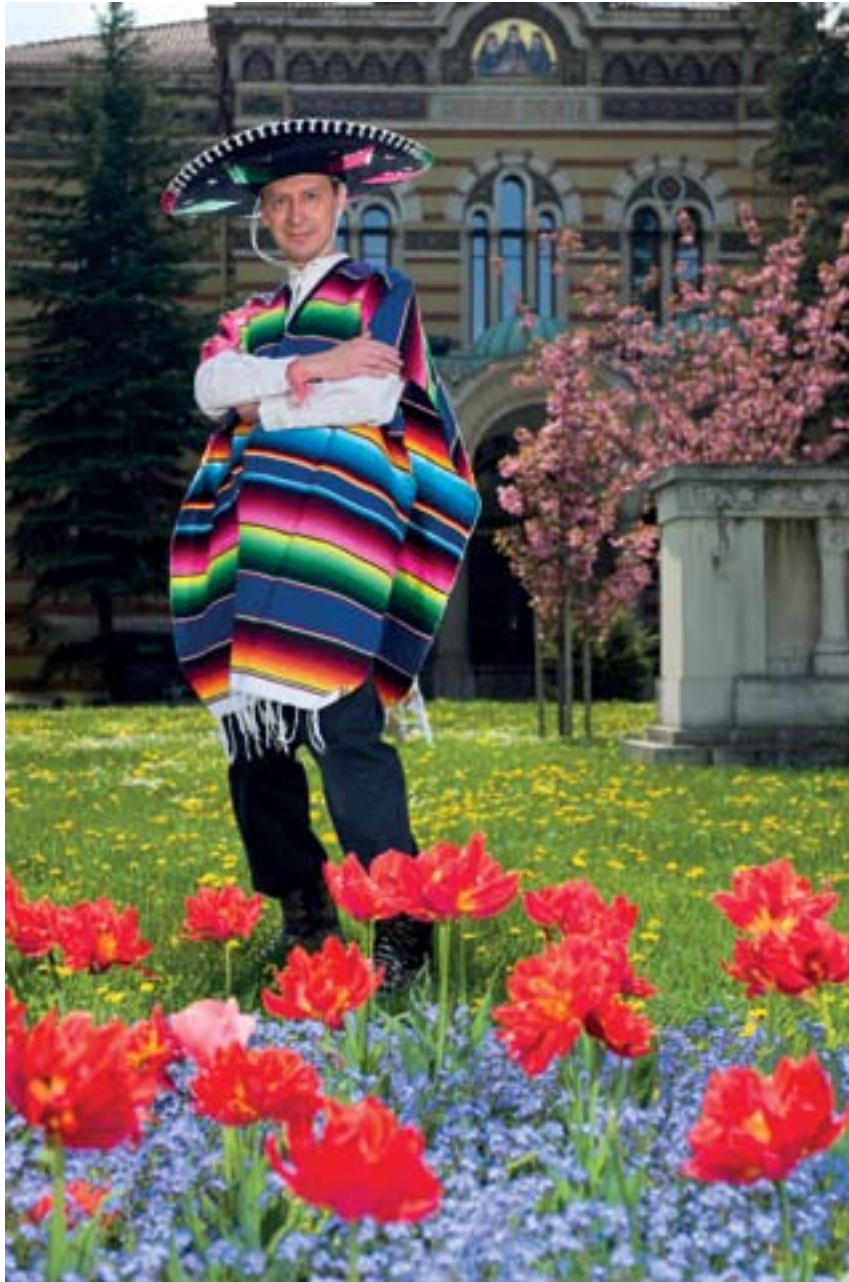
Beautiful. Friendly country. My *secunda casa*.

Do you plan to stay for longer?

Yes, I am very happy here.

Do you feel a part of Bulgaria?

Yes. For example, when you go by night even at two or three o'clock past midnight there are open bars, and people are having fun. In Mexico, it is the same – time doesn't matter, you can find people enjoying themselves anytime. In Mexico, we also have a crisis, but we find a way to enjoy ourselves. To enjoy life. I am very happy about this.

Карлос Ареяно, Мексико • Carlos Arellano, Mexico

БЪЛГАРИЯ Е ПЪЛНА С КОНТРАСТИ

BULGARIA IS FULL OF CONTRASTS

Белгийката Гуен Схутерс, на 32, идва в България преди четири години, защото иска да комбинира пътуване и нова работа. Намира работа в кол център и български съпруг и сега е в майчинство. Била е доброволец за организации като За Земята и Animal Rescue Sofia.

Сблъсквала ли си се със специално отношение, защото си чужденка?

Ако питам някой на 40-50 години дали говори английски и той не говори, внезапно започва да се прави, че не съществувам. От друга страна, хората като правило много помагат, дори да не говорим езиките си.

Сблъсквала ли си се със сексизъм тук?

Не мисля.

Има ли нещо типично българско?

Всичко може да се уреди. Има правила, но някак не важат. В начало то това не ми харесваше, но забелязах, че се променям. Например вече не мога да карам колело в Белгия – страх ме е, че ще ме прегазят.

Как те изненада България?

Помня как минах от летището с кола през "Дружба" с всичките социалистически блокове и пристигнах в Бизнес Парк София. Беше голям контраст и мисля, че това също е типично за България. Толкова много контрасти, на толкова много нива!

Имаш ли приятели българи?

Когато пристигнах, се смесих с хората, защото когато мигрираш, трябва да опознаеш страната и да се интегрираш. Сега съм малко уморена и имам приятели чужденци.

Празнуваш ли български празници?

Бъдни вечер ми е любим. Защото съм вегетарианка.

Планираш ли да останеш в България?

Планираме да се върнем в Белгия заради здравеопазването, образованието, социалната система. Ще си идваме тук за ваканция, да се порадваме на природата. По-добре е да живееш на по-уредено място и да си караш ваканцията тук.

Какво според теб е да си българин?

Българите носят голям товар от османската власт, от социализма и той е още част от културата: не се осмеляват да говорят, да правят нови неща. Не вярват, че могат да променят нещо. Но има и хора, които действат, които искат да донесат промяна.

The 32-year-old Belgian Gwen Schoeters came to Bulgaria four year ago, because she wanted to combine travelling and a new job. She got work at a call centre and a Bulgarian husband, and is now on a maternity leave. She has volunteered for organisations like For the Earth and Animal Rescue Sofia.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

If I ask a person in his 40s and 50s if he speaks English, and they don't, they suddenly start pretending that I am not there. On the positive side, people are very helpful, even if they don't understand you.

Have you experienced sexism here?

I don't think so.

Is there anything typically Bulgarian?

Everything can be arranged. There is law, but often it is not relevant. First I didn't like it, but now I am changing. For example, I can no longer bike in Belgium because I'm scared that someone will run over me.

How did Bulgaria surprise you?

I remember the drive from the airport, going through Druzhba with all the Socialist blocks and then arriving at the Sofia Business Park. It was quite a contrast, and I think that's also typical for Bulgaria. There are so many contrasts here, on so many levels.

Do you have Bulgarian friends?

When I arrived, I mingled with people because when you migrate you should get to know the country and integrate. Now, I'm kind of tired and am having foreign friends.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

My favourite one is Christmas Eve. Because the meal is meatless and I am a vegetarian.

Do you plan to stay in Bulgaria?

We are planing to move to Belgium because of healthcare, education and the social system. We will come here on holiday, to enjoy nature. It's better to live in a more organised place, and to have just a holiday here.

What is to be a Bulgarian?

The Bulgarians carry a big burden from the Ottomans and from Socialism, and it is still in the culture. They don't dare to speak up, to do something innovative. They don't believe they can change anything. But then again, there are people who do things, who want to change things.

Гуен Схутерс, Белгия • Gwen Schoeters, Belgium

ЗАВЕДОХА ДЪЩЕРЯ МИ НА ЦИРК

MY DAUGHTER WAS TAKEN TO THE CIRCUS

Бахдат Шейх Мус е на 43, кюрд от Ал Кахтания, Сирия. Преди да напусне родината си е бил земеделски работник. В България е от два месеца, кандидатства за бежански статут и живее в лагера на Държавната агенция за бежанците в Овча купел.

Защо пристигна в България?

Поради войната, която се води в момента в Сирия, и това, че Ислямска държава в момента атакува основно кюрдските градове. Момиченцата ми не можеха да спят нощем от изстрелите. Това ме накара да взема всичко и да бягаме.

Слъсквал ли си се със специално отношение тук, защото си чужденец?

Доволен съм от отношението на българите като народ, като правителство. И от Агенцията по бежанците съм доволен.

Срещал ли си се с обикновени хора? На улицата?

Не, не познавам никого. Но хората ме поздравяват, заговарят ме. Отношението е много положително.

Можеш ли да откриеш някаква типична черта в характера на българина?

Тук има демокрация, правата на човека се спазват. Не съм ходил в Западна Европа, но съпоставяйки българите с хората в Сирия, има малко разлики.

България изненада ли те?

Нищо не ни изненада. Пристигнахме в България, добре се устройме, живи и здрави сме, това е най-важното. Малко ни е чужда кухнята, не сме свикнали. Но и тук има дюнери и печено пиле, само малко се различават от нашите.

Знаеш ли за някакви български празници?

Дъщеря ми много хареса Първи юни, празника на детето. От училище ги взели с автобус и ги завели на цирк.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

България е приятел на сирийския народ и е хубава страна. Много ми харесва всичко, народът е много добър и приятен, отнасят се добре с нас.

Планираш ли да останеш, когато получиш статут?

Тук нямам никого. Бих заминал за Западна Европа, където условията са по-добри.

Bahdhat Sheikh Mus is 43, a Kurd from Al-Qahataniyah, Syria. Before he left his homeland, he was a farmer. He has been in Bulgaria for two months, has applied for asylum and now stays at the State Agency for Refugees camp in Ovcha Kupel, Sofia.

Why did you come to Bulgaria?

Because of the current war in Syria and the fact, that ISIS has been targeting mainly Kurdish cities. My little girls couldn't sleep at night from the gunshots. This made me to pack up and run away.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

I am happy with the attitude of the Bulgarians people and government. I am happy with the Refugee Agency, too.

Have you met ordinary people? In the street?

No, I don't know anyone. But when people see me, they greet me, try to talk to me. Their attitude is positive.

Can you single out a specific trait in the Bulgarian national character?

Here you have democracy, human rights are respected. I haven't been to Western Europe, but comparing the Bulgarians with the people of Syria, there are but few differences.

Has Bulgaria surprised you?

Not at all. We arrived in Bulgaria, we settled, we are alive and well, this is what's most important. The cuisine is a bit unusual, we are not used to it. There are doner kebabs and grilled chicken here, but they are a bit different than ours.

Do you know about any Bulgarian holidays?

My daughter liked 1 June, Children's Day, a lot. They took them from school in a bus and brought them to the circus.

Can you describe Bulgaria in three words?

Bulgaria is a friend of the Syrian people and is a good country. I like everything, the people are good and nice, they treat us well.

Do you plan to stay if you receive refugee status?

I have no one here. I would leave for Western Europe where the conditions are better.

Бахдат Шейх Мус, Сирия • Bahdhat Sheikh Mus, Syria

РЕВОЛЮЦИЯ В МАНТАЛИТЕТА

REVOLUTION IN MENTALITY

Преди две години и половина Марио Монтегоро напуска родната си Генуа, където има кафене и е президент на местната асоциация на рестораторите, и се мести в България, за да е близо до сина си. Сега е на 50 и е собственик, управител и готвач в малкото италианско бистро "Песто" в центъра на София.

Има ли нещо, което намиращ за типично българско?

Манталитетът на българите е различен от този на италианците. Тук качеството на началния проект се измерва първо по инвестицията и после по идеята. Но за мен идеята е по-важна от парите. Малките стопански кооперативи биха помогнали на българските предприемачи, защото те свързват хората. Но отпечатъкът от комунизма е още силен и кооперативите не работят тук. Колегите ми от ресторантите и кафенетата наоколо ме мислят за конкурент. Но аз не съм конкурент – аз съм алтернатива, и заедно ние можем да изградим по-здрав пазар. Българите са добри поотделно, но не могат да се обединяват. През 2013 г. ходих на протестите и всички ме питаха защо. Отвърщах: "Защото живея тук и искам да съм част от страната. Искам да помогна."

Имаш ли български приятели?

Имам много познати, но те не са приятели като онези, които оставих в Генуа. Но аз съм отворен човек и вярвам, че полека-лека ще си намеря приятели и тук.

Празнуваш ли български празници?

През март подарявах мартеници на чуждестранните си клиенти и им обясних традицията. Много се радваха.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

Възможности. Необходимост да се мисли в перспектива. Добри жени.

Планираш ли да останеш в България?

Още не знам, но бих останал. За мен хората в една страна са по-важни от стандарта на живот. Вярвам, че след 10 години България може да се е променила към по-добро. Но трябва революция в манталитета. В бистрото използвам много качествени български продукти, но знам, че страната има по-голям потенциал. Защо българите не се грижат повече за земеделието си?

Two-and-a-half years ago, Mario Montesoro left his native Genoa, where he had a café and was the president of the local association of restaurant owners, and moved to Bulgaria to be closer to his son. The 50-year old is now the owner, manager and the chef of a small Italian bistro, Pesto, in Central Sofia.

Is there something you consider typical Bulgarian?

The mentality of Bulgarians is very different from Italy. Here, the quality of a start-up project is measured first by the cash investment and only then for the idea. But for me the idea is more important than the initial investment. Small business cooperatives would help Bulgarians as they connect people. But because the Communist-era mentality is still strong, cooperatives don't work here. My colleagues from the restaurants and cafés around think of me as competition. But I am not competition – I am an alternative, together we can create a stronger market. The Bulgarians are all good as individuals but they cannot build something together. In 2013, I went to the protests and everyone asked me why. I said, "Because I live here and I want to get involved. I want to help the country."

Do you have Bulgarian friends?

I know many people, but these are not the friends I have back in Genoa. But I am open and I believe that _bavno-bavno[ital], or slowly-slowly, I can make friends here.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

In March, I gave my foreign clients the *Martenitsa*, and told them the story about the tradition. They were very happy.

Can you describe Bulgaria in three words?

Opportunity. Need to think in perspective. Good women.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I don't know yet, but I would want to stay. For me, the people in a country are more important than the living standards. I believe in 10 years Bulgaria might change for the better. But it needs a revolution in mentality. In my bistro, I use many good Bulgarian products, but I know the potential of the country is bigger. Why don't Bulgarians care more about their farming?

Марио Монтегоро, Италия • Mario Montesorio, Italy

ПОВЕЧЕ УСМИВКИ? MORE SMILES?

Нора Обандо от Никарагуа е дипломиран психолог, но след като пристига в България през 2008 г. със съпруга си българин, започва да преподава испански език в Институт "Сервантес" в София.

Забелязвала ли си специално отношение, защото си чужденка?

Хората са дружелюбни и се впечатляват от моя български, макар че още правя грешки. Каквито неприятности съм имала, са били свързани не с хората, а с българските чиновници. Всяка година трябва да ходя в Дирекция "Миграция" на МВР и там хората просто не са приятни.

Срещала ли си дискриминация като жена?

Не. Но и тук, както и в други държави, смятат, че жените не са добри шофьори. Или че някоя работа задължително мъж трябва да я свърши.

Можеш ли да посочиш типична българска черта?

Гостоприемството. Хората са много отворени, много добре ме приемат и уважават, че говоря български.

Как те изненада България?

С храната. Влюбих се в шкембе чорбата. Ние имаме нещо подобно, сопа де мондонго, но то е с много зеленчуци.

Имаш ли приятели българи?

Имам, но нямам много близки приятели.

Празнуваш ли български празници?

Аз лично не празнувам много, но в България се научих. Примерно Баба Марта, Гергьовден, когато семействата се събират и ядат агне, и 24 май, нали работа с деца. Никарагуа е католическа и начинът, по който празнуваме празници като Великден, е много различен. Тук научих за боядисването на яйца.

Опиши България с три думи.

Чиста. Тъжна. Борбена.

Защо тъжна?

Мисля, че хората може да се усмихват повече. Имат безценни неща тук, но не ги оценяват. При нас, в Никарагуа, държавата е много бедна, но хората знаят, че нищо не могат да променят, и гледат да се радват на живота.

Планираш ли да останеш в България?

Да.

Чувстваш ли се част от България?

Определено. Не постоянно, защото ми е ясно, че не съм българка.

Nora Obando from Nicaragua is a psychology graduate but after she arrived in Bulgaria with her Bulgarian husband in 2008, she has started teaching Spanish in Sofia's Instituto Cervantes.

Have you noticed special treatment because you are a foreigner?

Bulgarians are friendly and are impressed by my Bulgarian, although I still make mistakes. Whatever bad experiences I've had have been linked not with Bulgarians but with Bulgarian bureaucracy. Each year I have to go to Migration Direction of the Interior Ministry and people there are just not nice.

Have you been discriminated against as a woman?

No. But here, as in other countries, people believe that women do not make good drivers. Or that certain jobs are for men only.

Can you single out a characteristic Bulgarian trait?

Hospitality. People are very open, they accept me and respect that I speak Bulgarian.

Has Bulgaria surprised you?

With the food. I fell in love with tripe soup. We have something similar, *Sopa de Mondongo*, but it has lots of vegetables.

Do you have Bulgarian friends?

I do, but I don't have many close friends.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

I personally don't celebrate a lot, but I have learnt to in Bulgaria. For example Baba Marta, St George's Day when the families get together and have lamb, and 24 May, the day of the Cyrillic alphabet, because I work with children. Nicaragua is a Catholic state and the way we celebrate feasts like Easter is different. Here I learnt about the egg colouring.

Describe Bulgaria in three words?

Clean. Sad. Resilient.

Why sad?

I think, that Bulgarians could smile more. They have precious things and they don't appreciate them. In Nicaragua, the country is very poor, but people know that they cannot change anything and just enjoy life.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Yes, I do.

Do you feel a part of Bulgaria?

Definitely. But not all the time because it is clear to me that I am not a Bulgarian.

Нора Обандо, Никарагуа • Nora Obando, Nicaragua

НИЩО НЕ Е КАКВОТО ИЗГЛЕЖДА NOTHING IS WHAT IT SEEMS

Журналистът Дирк ван Хартен, на 43, заменя Амстердам със София през 2008 г., когато става кореспондент за белгийски и холандски медии за България, Румъния и Гърция – и не съжалева. Една от най-интересните му статии описва неколкодневно пътуване с овчари в Стара планина, където спали на открито. Ван Хартен обича да чете Йовков в оригинал.

Сблъсквал ли си се със специално отношение, защото си чужденец?

Имам холандска здравна застраховка, но понякога в болниците лекарите не искат да се занимават с бумажина и не ме карат да плащам.

Има ли типична черта в характера на българина?

Тук нищо не е каквото изглежда. Понякога хората се държат дружелюбно, а след това ти искат услуга. Никога не са открити за това.

Как те изненада България в началото?

Когато пристигнах за пръв път, бях много приятно изненадан. Кацнах посред нощ и докато таксито ме откарваше от летището, погледнах навън и си помислих: не знам какво е това, но ми харесва. И на сутринта още ми харесваше. Още не знам какво е, но нещо тук ме привлича и може би ме задържа тук.

Имаш ли български приятели?

Да. Срещам ги къде ли не, както онзи човек, който работи на жп гарата в Горна Оряховица. Сприятелихме се, докато помагахме на една японка да намери влака за Търново – аз, говорещ малко български, и той, говорещ малко английски.

Празнуваш ли български празници?

Много харесвам Баба Марта.

Смяташ ли да останеш в България?

Пристигнах тук без кой знае какви планове, за да пробвам, да видя дали ще ми хареса. И това е планът засега. Имам приятелка, българка, работата ѝ е добра. Но ако нещата се променят или ми омръзне, може да се преместим. Но България винаги ще си остане дом за нас.

The 43-year-old journalist Dirb van Harten swapped Amsterdam for Sofia in 2008, when he became a correspondent of Belgian and Dutch media for Bulgaria, Romania and Greece – and has had no regrets since. One of the most interesting articles he has written about Bulgaria was based on a several day trip with some shepherds in the Stara Planina, where everyone slept rough. Van Harten loves reading Bulgarian writer Yordan Yovkov in the original.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

I have Dutch health insurance but sometimes Bulgarian doctors don't want to bother with the paperwork and don't ask for payment.

Is there a typical Bulgarian national character trait?

Well, here nothing is what it seems. Sometimes people appear very friendly, and then they ask you a favour. They are never open about it.

Did Bulgaria surprise you in the first place?

When I came here for the first time, more than 10 years ago, I was very pleasantly surprised. I arrived in the middle of the night, driven in a taxi from the airport. Looking out of the taxi window, I thought: I don't know what it is, but I like it. And the next morning I still liked it, and I still don't know what it is, but there is something here that attracts me and probably keeps me here.

Do you have Bulgarian friends?

Yes. I meet them in many different ways, like that guy who works on the Gorna Oryahovitsa railway station. We befriended when we helped a Japanese tourist to find the platform for the Veliko Tarnovo train – me, speaking a bit of Bulgarian and he speaking a bit of English.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

I'm very fond on Baba Marta.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I came here basically without any plans, to try it, to see if I like it. And that is still the agenda. I have a girlfriend, she is a Bulgarian and she has a good job here. But if things change or if I get fed up, we may decide to move. But, I think Sofia will be our home.

Дирк ван Хартен, Холандия • Dirh van Harten, the Netherlands

ОТ СЪРЦЕТО – НА ЛИЦЕТО YOUR HEART ON YOUR SLEEVE

Джули Джамил Татуз е сирийска кюрдка от Алепо на 40 години, която пристига в България през 1988 г. заедно със семейството си заради аспирантурата на баща ѝ. Решава да остане в страната и получава българско гражданство. Работи като преводач от кюрдски и арабски за Държавната агенция за бежанците и неправителствени организации.

Сблъсквала ли си се със специално отношение, защото си чужденка?

Тъй като съм тук от малка и съм напълно интегрирана, почти не съм се сблъсквала с негативни отношения. По-скоро с положителни. Хората ни приемат много сърдечно, карат ни да чувстваме, че сме в собствения си дом. Интересуват се от Сирия, разпитват ме как е там.

Самата ти избра да се снимаши с роза пред паметника на Левски. Защо?

Защото розата е символ на България, а маслодайната роза е дошла от Сирия, от Дамаск. А Левски за мен е символът на свободата.

Била ли си обект на дискриминация като жена?

В България – никога. Българите уважават жените.

Има ли някаква типично българска черта?

За българите каквото е в сърцето, такова е и на лицето. Прозрачни са. Когато са нервни или щастливи – не могат да го скрият. При нашия народ е друго – дори да не сме в настроение, опитваме се да го крием.

Имаши ли приятели българи?

Много. Срещнах ги първо в училище, след това на работа. Имам много добри приятели.

Празнуваш ли някакви български празници?

Празнувам, много харесвам Осми март. Баба Марта. Коледа, Нова година. Баба Марта ми харесва много, защото имаме сходни обичаи. Язидите си слагат бяло и червено на ръката, за да им носи щастие.

Какво те изненада в България?

Пълната свобода на жените.

Планираш ли да останеш в България?

Да. Защото ми харесва и ми е втора родина. Свикнала съм, интегрирана съм напълно. Познавам обичаите, езика, имам много приятели.

Dzhuli Dzhamil Tatuz is a 40-year-old Syrian Kurd from Aleppo who arrived in Bulgaria in 1988 together with her family when her father won a scholarship. She decided to stay and now has Bulgarian citizenship. She is a translator from Kurdish and Arabic at the State Agency for Refugees as well as some NGOs.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

I have been living here since I was very young and I am completely integrated, so I have hardly felt anything negative. On the contrary, the general attitudes are positive. People are very warm, make us feel at home. They are interested in Syria, and ask questions about life there.

You chose to be photographed with a rose in front of Vasil Levski's monument. Why?

Because the rose is the symbol of Bulgaria and the oil bearing rose was imported here from Syria, from Damascus. And for me, Levski is the symbol of freedom.

Have you been discriminated against as a woman?

In Bulgaria – never. Bulgarians respect women.

Can you tell a typical Bulgarian character trait?

Bulgarians wear their hearts on their sleeves. They cannot fake it. They are transparent. When they are nervous or happy, they cannot hide it. Our people are different – even when we are not in the mood, we try to conceal it.

Do you have Bulgarian friends?

A lot. I met them first at school, then at work. I have a lot of good friends.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

Yes, I like a lot 8 March, the International Women's Day. Baba Marta, Christmas, New Year. I like Baba Marta a lot, because we have similar rites. The Yazidis put white and red on their wrists, for good luck.

Did Bulgaria surprise you?

Yes, with the complete freedom of women.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Yes. Because I like it and it is my second homeland. I am used to Bulgaria, I am integrated completely. I know the traditions, the language, I have many friends.

Джули Джамил Татуз, Сирия • Dzhuli Dzhamil Tatuz, Syria

ПЛАЧЕШ НА ИДВАНЕ, ПЛАЧЕШ НА ЗАМИНАВАНЕ CRYING ON ARRIVAL, CRYING ON DEPARTURE

Новозеландецът Хю Фрейзър, на 46, пристига в България през 2004 г., докато търси интересно място да живее и да прави бизнес – и се влюбва в страната. Той е изпълнителен директор на ИТ компания, разработваща клиентската платформа Getti, която наброява 100 000 членове.

Изпитвал ли си специално отношение като чужденец?

Отношението е страхотно. Понякога, понеже българският ми не е съвършен, хората се смеят, и това е чудесен начин да разтопиш ледовете. Лошото е, че ми се налага често да сменям гумите на колата заради дупките по пътищата.

Какво те изненада в България?

Обичам развиващите се страни и когато погледнах през прозореца на таксито на път от летището, всичко ми се стори очарователно. Да сме откровени – София не е най-красивият град на света, но тогава усетих, че има собствен характер – и тя наистина го има. Един приятел казва: "В България плачеш два пъти – веднъж, като пристигнеш, и втори път, като си тръгваш."

Има ли нещо уникално в България?

Хората са изключителни, нямат фалшив начин да са мили с теб. Много чужденци се оплакват, че българите били нелюбезни, но това е на повърхността. Когато ги опознаеш, са много топли хора. И, разбира се, още съм объркан от това, че кимат за "не".

Имаш ли български приятели?

Да, срещам ги по социални събития и чрез съпругата ми, която е българка.

Празнуваш ли български празници?

Всичките. Често ги изкарваме със семейството на съпругата ми, баща ѝ готви страхотно.

Отиши България с три думи.

Дом. Очарователна. И мисля, че това е достатъчно.

Планираш ли да останеш тук?

Понякога обмислям преместване, но бизнесът ми е тук, а и когато пътувам извън страната, България ми липсва. България ме държи тук.

Чувстваш ли се българин?

Вече се чувствам полубългарин.

The 46-year-old New Zealander Hugh Frazer arrived in Bulgaria in 2004 while he was looking for an interesting places to live and do business. He fell in love with the country. He is the CEO of an IT company developing the consumer platform Getti with 100,000 members.

Have you felt special treatment as a foreigner?

The treatment is great. Sometimes, because my Bulgarian is not perfect, people laugh at the way I talk, and this is great ice-breaker. On the negative side, I have to change the tyres of my car a lot because of the potholes.

What surprised you in Bulgaria?

I love developing countries, and when I took the taxi on my way from the airport, it just looked so enchanting to me. Let's face it, Sofia is not the most beautiful city in the world, but I sensed that it had a great deal of character, and it does. As a friend says, "You cry for Bulgaria twice – once when you arrive and once when you depart."

Is there something unique in Bulgaria?

People are extraordinary, they don't have a fake way of being nice to you. Many foreigners complain that the Bulgarians are impolite, but this is only on the surface. When you get to know them, they are very warm. And of course, I am still confused by the way they nod to say "no."

Do you have Bulgarian friends?

I do, I meet them on social events and through my wife, who is Bulgarian.

Do you celebrate any Bulgarian holidays?

All of the Bulgarian holidays. We often spend them with my wife's family, and her father cooks fantastic.

Describe Bulgaria with three words.

Home. Enchanting. And I think that is enough.

Do you plan to stay here?

Sometimes I think about moving out, but my business is here and when I travel outside the country, I do miss Bulgaria. Bulgaria keeps me here.

Do you feel Bulgarian?

I do feel half-Bulgarian already.

Хю Фрейзър, Нова Зеландия • Hugh Frazer, New Zealand

ПЛАНИНИТЕ СА СТРАХОТНИ MOUNTAINS ARE AWESOME

Муса Няси от Гамбия, на 27, пристига в България през 2013 г., след като е принуден да напусне страната си заради опозиционна дейност. Завършил е счетоводство и има опит с компютърния хардуер. В България е стажант веб дизайнер в Magic Solutions. Кандидатства за статут на бежанец.

Изпитвал ли си специално отношение в България, защото си чужденец?

Всъщност не. Чувал съм за хора, които са имали проблеми, но аз винаги срещам хубави хора и никога не съм усещал негативни мисли или отношение спрямо себе си.

България изненада ли те?

България не ме изненада. Пристигнах, защото търсех демократично, стабилно общество. В началото условията в бежанския лагер бяха ужасни, но в един момент нещата започнаха да се подобряват. В България видях сняг за пръв път в живота си, но зимата не ми е проблем, харесвам я. Храната е хубава, влюбен съм в шкембе чорбата.

Имаш ли български приятели?

Да, почти всичките ми приятели са българи.

Празнуваш ли някакви български празници?

Не, но през пролетта носих мартеници, приятелите и колегите ми дадоха много.

Опиши България с три думи.

Харесвам природата, страхотна е. Бях на няколко от планините, като Рила. Хората са добри с мен. И колегите и шефовете ми – те са най-добрите.

Планираш ли да останеш в България?

Да. Харесва ми, тук съм добре.

Можеш ли да откриеш някаква типично българска черта?

Не знам. Хората са добри.

Чувстваш ли се част от България?

Да, особено сега, когато имам работа и приятели, се чувствам тук като у дома си.

Musa Niasi, 27, from Gambia, arrived in Bulgaria in 2013 after he was forced to flee his country because of his anti-government stance. He graduated in accountancy and has a knowledge of computer hardware. In Bulgaria, he is having an internship in front-end web development with the Magic Solutions company. He is applying for asylum.

Have you experienced special treatment in Bulgaria because you are a foreigner?

Actually, no. I have heard of people having trouble, but I always meet nice people and have never experienced negative thoughts or attitude towards me.

Has Bulgaria surprised you?

I wasn't surprised by Bulgaria. I came because I was looking for a democratic, stable society. In the beginning, the conditions in the refugee camp were terrible, but at some point things started improving. In Bulgaria I saw snow for the first time in my life, but winter is not a problem for me, I like it. The food is nice, I am in love with tripe soup.

Do you have Bulgarian friends?

Yeah, almost all of my friends are Bulgarians.

Do you celebrate any Bulgarian holidays?

Not really, but last spring I wore the *Martenitsa*. Friends and colleagues give me a lot of these things.

Describe Bulgaria in three words.

I really like the nature, it's awesome. I've been to some mountains, like the Rila. The people are nice to me. And my colleagues, and my bosses – they are the best.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Yes, I do. I like it, I feel okay here.

Is there a typical Bulgarian character trait?

I don't know. People are nice.

Do you feel a part of Bulgaria?

Yes, especially now that I have work and made some friends, I feel at home.

Муса Няси, Гамбия • Musa Niasi, Gambia

ОРЗ ИЛИ ОРИЗ – СЪЩОТО Е ORZ OR ORIZ – IT'S THE SAME

Ехаб Мохамед е египтянин на 29 години, който е завършил търговия и компютърни науки и пристига в България през 2014 г., след като се жени за българка. Работи като уеб девелопър.

Сблъсквал ли си се със специално отношение, защото си чужденец?

Не. Някои хора имат някакви идеи, че арабите и мюсюлманите са терористи, че са лоши и че не уважават другите религии. Не съм имал такива проблеми, но мои приятели са го изпитвали. Преди няколко месеца една група опита да създаде проблеми по време на петъчната молитва в софийската джамия. Но полицията ги спря.

Как животът в България те изненада?

Чувствам живота в България и българите сходни с хората в Близкия изток. И имаме много общи думи, като "орз" и "ориз". Или "турши".

Празнуваш ли български празници?

Всички, дори Коледа и Великден, Осми март и Свети Валентин. Защото искам да споделям празниците на жена си. Освен това, някои от традициите са близки – египетските християни също боядисват яйца за Великден.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

Добра страна с добри хора, нуждае се от добро управление.

Планираш ли да останеш по-дълго тук?

Засега чакаме да видим как ще се развият нещата с моята кариера, с кариерата на съпругата ми. Но засега сме тук, а аз имам да откривам много за България.

Какво според теб е да си българин?

Може би традициите, културата, обичаите.

Чувстваш ли се част от България?

Може би щях, ако говорех повече езика. Много българи говорят английски, но когато пътуваш или искаш да купиш нещо от малък магазин, става проблем. Изглежда правителството не го е грижа за английския, за чужденците тук. Метрото направи съобщенията си на английски чак когато го пуснаха до летището. Много надписи са още само на кирилица. Дори служителите в дирекция "Миграция" на МВР не говорят езика.

Ehab Mohammed is 29-year-old Egyptian with degrees in commerce and computer sciences, who arrived in Bulgaria in 2014 after he married a Bulgarian. He works as a web developer.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

No. Some people have some ideas in their heads that Arabs and Muslims are terrorists, that they are bad and don't like other religions. I haven't faced such problems, but some of my friend have. A few months ago, a group of people tried to make trouble during the Friday prayer at the Sofia mosque. But the police stopped them.

How did life in Bulgaria surprise you?

I feel life in Bulgaria and the Bulgarian people close to the Middle East. And we have many common words, like *Orz* and *Oriz*, both mean rice. Or *Turshi*, or pickles.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

All of them, even Christmas and Easter, and Women's Day on 8 March and St Valentine. Because I want to share the celebrations my wife has. Besides, some of the traditions are close to ours, the Egyptian Christians also colour eggs for Easter.

Can you describe Bulgaria in three words?

Good country with good people, needs a good government.

Do you plan to stay?

For now, we are waiting to see how thing will get going with my career, with my wife's career. But for now, we are here, and I have to discover a lot about Bulgaria.

What is to be Bulgarian?

Maybe the traditions, the culture, the habits.

Do you feel a part of Bulgaria?

I might have if I spoke better Bulgarian. Many people here speak English, but when you travel or want to buy something from a small shop, it becomes a problem. It seems that the government doesn't care for the English language, for the foreigners who live here. The metro made the announcements in English only after it reached the airport. Many signs are still only in Cyrillic. Even the Migration Directorate people working with foreigners don't speak English.

Ехаб Мохамед, Египет • Ehab Mohammed, Egypt

НЕ САМО ГОЛЕМИТЕ ГРАДОВЕ NOT ONLY THE BIG CITIES

Индийката Мона Каушик пристига за пръв път в България през 1979 г., когато баща ѝ е гост-лектор в Софийския университет. През 1990 г. се връща тук, за да следва. Филолог по образование, тя преподава индийска култура в Софийския и във Великотърновския университет и се занимава с алтернативна медицина и аюрведа. Основател е на Фондация "Девам" – Индо-българска общност за изкуства и култура.

Срещала ли си специално отношение тук, защото си чужденка?

Към себе си виждам уважение, любов. Чувала съм за неприятности с индийци, но не съм изпитвала подобно нещо лично.

А дискриминация, защото си жена?

В България жените са силни, имат специално място в обществото. Но когато съм в такси, виждам, че шофьорите често гледат лошо на жените шофьори. Още време ще мине, докато станем напълно равни.

Има ли типична българска черта?

Българинът вижда всичко, преценява и иска да направи най-хубавото. И когато то не се получи, почва да обвинява себе си.

Изненада ли те България?

С желанието на хората да ти помагат. Хората са отворени и те приемат. И подобно на индийците, българите могат с часове да говорят с някого, когото познават отскоро.

Имаш ли приятели българи?

Да, имам. Ходим на почивка заедно – в Ковачевица, в Долен. България не е само големите градове – обичам да ходя в селата, в Перник.

Отиши България с три думи?

Приятелство. Уважение. Любов.

Планираш ли да останеш по-дълго?

Аз не знаех, че ще остана в България. И не зная докога ще съм тук. Това е най-хубавото.

Какво според теб е да си българин?

Да имаш връзка с корените. Българите носят българщината където и да са по света.

Чувстваш ли се част от България?

Отдавна вярвам в санскритската мъдрост "земята е като едно голямо семейство", но едва когато се установих в България, разбрах наистина какво означава тя.

Indian Mona Kausbik arrived in Bulgaria for the first time in 1979, when her father was a guest lecturer at Sofia University. In 1990 she came back, to study. She's a philologist, teaches Indian Culture at the Sofia and the Veliko Tarnovo universities, and is a specialist in alternative medicine and Ayurveda. She is also the founder of Devam Foundation, Indo-Bulgarian society for arts and culture.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

I have seen only respect and love. I have heard about Indians being given a rough ride but haven't experienced anything like that.

What about discrimination as a woman?

In Bulgaria women are strong, they have a special place in society. But when I am in a taxi I see that the drivers are often negative towards female drivers. It will take some more time to achieve complete equality.

Is there a typical Bulgarian trait of character?

The Bulgarians pay attention to everything, they evaluate and strive for the best. If they fail, they start blaming themselves.

Has Bulgaria surprised you?

With the people's desire to help. People are open and accept you. Like Indians, Bulgarians can talk for hours with somebody they have just met.

Do you have Bulgarian friends?

Yes, I do. We go to vacations together, in Kovachevitsa, in Dolen. Bulgaria is not only the big cities. I like the villages, and Pernik.

Describe Bulgaria in three words?

Friendship. Respect. Love.

Do you plan to stay for longer?

I didn't know that I am going to stay in Bulgaria. And I still don't. This is the best part of it.

What in your opinion is to be Bulgarian?

To be connected with your roots. The Bulgarians preserve their Bulgarianness wherever in the world they are.

Do you feel a part of Bulgaria?

I had long believed in the Sanskrit wisdom, Earth Is Like a Huge Family, but I really understood its meaning only after I settled in Bulgaria.

Мона Каушик, Индия • Mona Kaushik, India

ТУК НЕ СЕ ЧУВСТВАМ В ЧУЖДА ЗЕМЯ I DON'T FEEL IN FOREIGN LAND HERE

Рагиб Маджид Ибрахим е на 53, шофьор на камион, от сирийския град Камшили. Пристига в България преди четири месеца заради Ислямска държава и търси убежище. Живее в лагера на Държавната агенция за бежанците в Овча купел.

Сблъсквал ли си се със специално отношение в България, защото си чужденец?

Пристигнахме на границата, полицията ни спря, обискираха ни, за да се уверят, че не сме терористи, че сме мирни граждани. След това – то беше зимата и беше студено – ни настаниха, пуснаха отопление, нахраниха ги, дадоха ни вода. Въобще добро отношение. Доволни сме от отношението, което получихме.

Можеш ли да отличиш някаква типично българска черта на характера?

Не мога да преценя, защото съм живял само в България и Сирия, не съм ходил на Запад. В сравнение със Сирия, тук отношението е много по-добро – там полицията може да те арестува, без да ти дава никакви обяснения. Тук не е така.

България изненада ли те с нещо?

Пристигнахме през зимата, а ние бяхме леко облечени, но ни пуснаха отопление, така че нямаше никакъв проблем. Навсякъде има добри и лоши хора.

Имаш ли приятели българи?

Едно мое близко дете лежа в болница и когато ходих да го виждам, се запознах с една българка, нейният син също беше в болницата.

Знаеш ли някакви български празници?

Знам Баба Марта. Купих си мартеница, направих си снимка. Чух, че ако видя щъркел, трябва да я сваля и да я закача на дърво, и спазих обичая.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

В България не съм видял лошо от никого.

Планираш ли да останеш в България?

Не, ще продължа към Германия. България е бедна и не може да ни осигури дом и добро заплащане. Ако оставим това настрана, е хубава страна, тук се чувствам като в Сирия, не се чувствам в чужда земя.

Raghib Majid Ibrahim is 53, a lorry driver from Al-Qamishli, Syria. He arrived in Bulgaria at the beginning of 2015 because of the ISIS, and is applying for asylum. He lives in the Ovcha Kupel Sofia camp of the State Agency for Refugees.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

We arrived at the border, the police stopped us and searched us, to see that we are not terrorists, that we are peaceful citizens. Then – it was wintertime, and it was cold – they sheltered us, they put the heating on, they fed us and gave us water. Very good treatment. We are happy with the treatment we received.

Can you single out a typical Bulgarian character trait?

I cannot say because I have lived only in Bulgaria and Syria, I haven't been to the West. In comparison to Syria, the treatment is very good – there the police can arrest you without explanation. Here it is not like that.

Has Bulgaria surprised you?

We arrived in winter and our clothes were not very warm. But the police turned the heating on, so we didn't have problems. Everywhere there are good people and bad people.

Do you have any Bulgarian friends?

A child I know spent some time at the hospital, and during the visits I spoke with a Bulgarian woman whose own son was in the hospital, too.

Do you know any Bulgarian holidays?

I know Baba Marta. I bought a *Martenitsa*, took a picture of myself. I heard that if I saw a stork, I should take the *Martenitsa* off and tie it to a tree, so I did that.

Can you describe Bulgaria in three words?

In Bulgaria I haven't experienced anything bad from anyone.

Do you plan to stay in Bulgaria?

No, I will continue to Germany. Bulgaria is poor and cannot secure us a home and proper payment. If we put that aside, it is a nice country, I feel at home, I don't feel in a foreign land here.

Рагиб Ибрахим, Сирия • Raghīb Ibrahim, Syria

БЪЛГАРСКИТЕ МЪЖЕ СА МАЛКО МАЧО

BULGARIAN MEN ARE A BIT MACHO

Андреа Генчева е 30-годишна унгарка от Сърбия, завършила английска литература. Установява се в България през 2011 г. със съпруга си българин и преподава английски.

Изпитвала ли си специално отношение, защото си чужденка?

Хората се усмихват повече, когато си чужденец, но се опитваш да говориш български. Правят много, за да ти помогнат, защото виждат, че наистина се опитваш.

А сексизъм?

Българските мъже, както и сръбските, са леко балкански мачовци. Но не бих казала, че съм била дискриминирана.

Има ли типична черта в характера на българина?

Никой не иска да работи и всеки се оплаква: "Нямам никакви пари." Но съм срещала и много трудолюбиви хора, така че, разбира се, генерализирам.

Как те изненада животът в България?

Мислех, че ще разбирам повече от езика, защото говоря сръбски. С изключение на това, нямаше изненади.

Празнуваш ли български празници?

Да, защото съпругът ми празнува. Наистина харесвам Баба Марта. И харесвам, когато свекърва ми прави питка за именните дни. При нас нямаме именни дни и когато открих, че и аз имам такъв, беше страхотно.

Опиши България с три думи.

Лошо паркиране. Любезни хора, но имам предвид например служителите в Пощата и дори Дирекция "Миграция". Не знам дали е защото и аз съм любезна с тях, те ми отвръщат със същото, но съм срещала наистина любезни хора в институциите. И красивата природа. Най-много ми харесва Рила, ходихме на Седемте езера, беше спиращо дъха.

Планираш ли да останеш тук?

Да, планираме, дано да стане.

Какво според теб е да си българин?

Да обичаш страната си. Дори в София българите опитват да са модерни, но и да запазят традициите си. В Сърбия това го има само в по-изолираните части.

Чувстваш ли се българка?

Понякога. Когато се омъжиш за някого, попиваш частица от това кой е той и какво представлява.

Andrea Gencheva is a 30-year-old Hungarian from Serbia, and has an MA in English literature. She settled in Bulgaria in 2011 with her Bulgarian husband, and now teaches English.

Have you experienced special treatment because you are a foreigner?

People tend to smile more when you are a foreigner who tries to speak Bulgarian. They would go the extra mile to help you, because you were really trying a little.

What about sexism?

Bulgarian men, like the Serbian men, tend to be kind of Balkan macho. But I can't say that I've been discriminated against.

Is there a typical Bulgarian character trait?

No one wants to work and everyone says "I don't have any money." But I've met some very hard working people, so, of course, I generalise.

How has life in Bulgaria surprised you?

I thought I was going to understand more because I speak Serbian. Apart of that, I wasn't really surprised by anything.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

Yes, because my husband does. I really like Baba Marta. And I like when my mother-in-law makes a *pitka* bread for name days. We don't have name days, and when I discovered I have one, it was awesome.

Can you describe Bulgaria in three words?

Bad parking. Polite people, but I mean at the Post Office and even the Migration Directorate of the Interior Ministry. I am not sure if they are because I try to be extra nice so may be they are returning the favour, but I've met some very nice people at those agencies. Beautiful nature. I like the most the Rila Mountain, we went to the Seven Lakes and it was just breathtaking.

Do you plan to stay here?

Yes, we do, hopefully.

What in your opinion is to be Bulgarian?

Love for your country. Even in Sofia Bulgarians try to be modern, but also to preserve their traditions. In Serbia you can see it only in the deep countryside.

Do you feel Bulgarian?

Sometimes. When you get married to someone, you take a little bit of who they are and what they represent.

Андреа Генчева, унгарка от Сърбия • Andrea Gencheva, Hungarian from Serbia

БЪЛГАРИТЕ СЕ ПРОМЕНЯТ С ВРЕМЕТО

BULGARIANS CHANGE WITH WEATHER

Перуанецът Пиеро Епифания е на 27 и е музикант. Пристига в България преди година и се радва "да разбира мястото и хората". В София основава групата Yembaya и търговски бизнес.

Срещал ли си специално отношение, защото си чужденец?

Понякога хората ми помагат, понякога не ги е грижа за мен. Така е навсякъде другаде по света.

Какво те изненада в България?

Много неща. В началото хората ми изглеждаха някак тъжни. Но тук съм преживявал само страхотни неща. Например веднъж хората в градския транспорт ме защитиха от контролорите, защото видяха, че съм чужденец. Сега се разхождам и хората ми изглеждат усмихнати. Въпрос на възприятие.

Имаш ли приятели българи?

Да, една много добра приятелка, тя е приятелка на приятелката ми.

Празнуваш ли български празници?

Харесвам всички традиции тук. Обичам 1 март, обичам мартениците. И Бъдни вечер, когато споделяте голямата питка и всеки получава парче и трябва да открие монетата, защото това означава, че ще има пари през цялата година. Тази година аз намерих монетата. Беше много забавно, защото исках да я запазя, а семейството на приятелката ми каза: "Не, трябва да отидеш в църква и да купиш свещ."

Опиши България с три думи.

Променяща. Слънчева. Възможност. България е добра възможност, тук срещнах много хора, които са започнали нещо ново и хубаво – бизнес проекти, изпълнения.

Планираш ли да останеш в България?

Да. Не знам колко дълго, но поне през следващите няколко години.

Можеш ли да посочиш специфична българска черта?

Не мога да описвам хората, всеки е различен. Но може би българите говорят много силно. И мисля, че много се променят с времето. Понякога изглеждат толкова щастливи, а понякога са толкова тъжни. Не само тук е така, но тук го усещам по-ясно.

Чувстваш ли се българин?

Не. Но наистина харесвам България.

The Peruvian Piero Epifania is 27 and is a musician. He arrived in Bulgaria a year ago and enjoys "understanding the place and the people." In Sofia, he has started a band called Yembaya as well as a trading business.

Have you felt special treatment because you are a foreigner?

Sometimes people like to help me, sometimes they don't care about me. This is the same everywhere in the world.

Has Bulgaria surprised you in any way?

With many things. In the beginning, people looked kind of sad. But here I've had only incredible experiences. For example, once the passengers on a bus defended me from the ticket inspectors because they recognised me as a foreigner. Now I walk and see everybody is smiling, it's totally different from when I came. It's about perception.

Do you have Bulgarian friends?

Yes, one good friend, she's a friend of my girlfriend.

Do you celebrate Bulgarian holidays?

Yes, I like all the traditions here. Like 1 March, I love *Martenitsa*. And Christmas Eve, when you share that big bread and everyone has a piece and has to find the coin, because it means that you will have money all the year. This year I did get the coin. And it was so funny, because I wanted to keep the coin, and the family of my girlfriend said, "No, you should go to the church and buy a candle."

Describe Bulgaria in three words.

Changing, sunny, opportunity. Bulgaria is a good opportunity, I met many people here that started something new and good: business projects, performances.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Yeah. I don't know for how long, but at least for a couple of years.

Can you define a specific trait in the Bulgarian character?

I cannot describe the people. Everybody's different. But, probably, the Bulgarians speak very loudly. And I think they change a lot with the weather. Sometimes they look so happy, and sometimes they look so sad. It's not only here, but here I feel it more clearly.

Do you feel Bulgarian?

No. But I really like Bulgaria.

Пiero Епифания, Перу • Piero Epifania, Peru

СКЪПИ НА ПЛЯВАТА, ЕВТИНИ НА СЕНОТО

PENNY-WISE, POUND-FOOLISH

Никола и Никълъс Кинсън са 40-годишни британци. Решават да се заселят в България през 2005 г., след като я посещават с каравана, влюбват се в страната и виждат потенциала ѝ за къмпингуване. Сега са собственици на къмпинг "Велико Търново", във великотърновското село Драгизево.

Изпитвали ли сте специално отношение, защото сте чужденци?

Никълъс: Когато пристигнахме, всички бяха много топли и гостоприемни и много хора от селото бяха любопитни какво строим. Хората ни носеха пресни зеленчуци и плодове, за да ги опитаме. Трудността е в българския език.

Никола: Понякога, когато идват строители и строителни фирми, мисля, че предпочитат да говорят за технически неща с Ник.

Има ли нещо типично българско?

Никола: Храната. Тя беше една от причините да изберем да живеем в България.

Как ви изненада животът в България?

Никола: Изненадах се колко голямо внимание се отделя на цената на нещата. Силен фокус върху цената на нещо, но не толкова върху стойността, върху качеството.

Имате ли български приятели?

Никола: Преди да построим къмпинга живеехме в съседното село. Когато излизахме на разходка, срещаме всичките тези възрастни жени и те често ни водеха в домовете си, и ни черпеха със салата, с ракия.

Никълъс: Служителите ни са българи и вече познаваме семействата им.

Празнувате ли български празници?

Никълъс: За Великден организирахме лов на яйца за децата. Цялото село идва. Опитваме да отбелязваме и българските празници в селото, като Трифон Зарезан, когато се зарязват лозите.

Опишете България с три думи.

Никълъс: Хубава природа. Бавен ритъм на живот. Гостоприемна.

Планирате ли да останете?

Никълъс: Ако бизнесът се развива, бихме искали да останем, докато се пенсионираме.

Какво според вас е да си българин?

Никълъс: Българите са много горди със своята страна, история и култура. Знаят старите стихчета и приказки, играят хоро. Свързани са със семействата си.

Nichola and Nicolas Kinson, in their 40s, are from the UK and decided to settle in Bulgaria in 2005 after their visited with their camper. They loved the country and saw its potential as a camping destination. They now own the Camping Veliko Tarnovo, in the village of Dragizhevo.

Have you experienced special treatment because you are foreigners?

Nicholas: When we first came here everybody was warm and welcoming, and a lot of the people in the village were very curious what we were constructing. They used to bring us fresh fruit and vegetables, just to try. The difficulty is the language.

Nicola: Sometimes, when we have builders and construction companies, I think they prefer to talk about the technical stuff with Nick.

Is there anything typically Bulgarian?

Nicola: The food. It was one of the reasons why we choose to live in Bulgaria.

Has life in Bulgaria surprised you?

Nicola: I was surprised by how price conscious things in Bulgaria are. A very high focus on price, but not so much an appreciation of the value and the quality.

Do you have Bulgarian friends?

Nicola: Before the campsite was built, we were living in the next village. We used to go for a walk each evening, and we would meet these old *babas*, or gran-nies, and they would drag us to their homes and gave us *Shopska* salad, *Rakiya*.

Nicholas: Our staff is Bulgarian, and we've got to know their families.

Do you celebrate Bulgarian feasts?

Nicholas: For Easter, we do free party games for the children. The whole village comes. We also try to tend the Bulgarian events in the village, like Trifon Zarezan in February, with the cutting of the vines.

Describe Bulgaria in three words.

Nicholas: Beautiful nature. Slower pace of life. Welcoming.

Do you plan to stay here?

Nicholas: We would like to, if the business works, we will stay until retirement.

What does it take is to be Bulgarian?

Nicholas: The Bulgarians are very proud of their country, history and culture. They know the old nursery rhymes, the fables, they dance the *hora*. They have cohesion with their families.

Никола и Никълъс Кинсън, Великобритания • Nicola and Nicholas Kinson, the UK

ТЪЖНИ И ТИХИ

SAD AND QUIET

Ноах Мааян е роден преди 64 години в Израел, а преди пет години е преместен от компанията, за която работи, от Прага в София, където става асет мениджър на Mall of Sofia.

Изпитвал ли си специално отношение тук, защото си чужденец?

Отношението е позитивно, когато хората чуят името ми и Израел. Попитах веднъж защо, все пак сега в Европа има антисемитизъм, и ми отговориха: "Прекалено сме заети да мразим турците, нямаме време и за евреите."

Има ли нещо специфично в българския характер?

Българите изглеждат тъжни и тихи. Дори протестите от 2013 г. бяха тихи, за разлика от тези в Гърция например. Българите се страхуват да изискват. Те могат да се надсмиват над себе си и това е много хубаво, защото показва, че си зрял.

Как животът в България те изненада?

Пристигнах тук от Прага, красив, забележителен град, и не мога да не сравнявам София с нея. Основната разлика е, че Чехия изглежда като Запад, докато България изглежда като Изток. Не казвам дали е добре или не, но това е факт.

Празнуваш ли български празници?

Приятелката ми купува мартеници, а майка ѝ прави чудесен козунак за Великден. Не празнувам еврейските празници.

Отиши България с три думи.

Храната. Стара планина и природата. Но щеше да е много по-приятно, ако пътищата бяха без дупки.

Планираш ли да останеш тук?

Когато се пенсионирам, няма да мога да си позволя същия стандарт на живот в Израел, какъвто имам тук.

Какво според теб е да си българин?

Ако си роден тук, си българин. Дори хората, които емигрират, след години се идентифицират като българи. Друго нещо – повечето българи предпочитат да не се борят с проблема, а да се примирят.

Чувстваш ли се част от България?

Много често се улавям да казвам "какво, по дяволите, става с нас", и под "нас" имам предвид "нас, българите".

Noah Maayan was born 64 year ago in Israel, and five years ago was relocated from Prague to Sofia by his company, to become the asset manager of Mall of Sofia.

Have you experienced special treatment here because you are a foreigner?

The treatment is positive, when people hear my name and Israel. I asked why, as there is antisemitism in Europe, and I was told, "We are too busy hating the Turks, so we don't have time to hate the Jews."

Is there something specific in the Bulgarian character?

Bulgarians look sad and quiet. Even the mass rallies in 2013 were quiet, unlike in Greece for example. Bulgarians are afraid to demand things. They can laugh at themselves, and laughing at yourself is very nice as it means that you are adult.

Has life in Bulgaria surprised you?

I came here from Prague, a beautiful, amazing city, and I cannot help but compare Sofia with it. The main difference was that the Czech Republic looks like the West, and Bulgaria looks like the East. I am not saying whether it is good or bad, but that's the fact.

Do you celebrate any Bulgarian holidays?

My girlfriend is buying me *Martenitsa* and her mother makes wonderful sweetbread for Easter. I don't celebrate Jewish holidays.

Describe Bulgaria in three words.

Food. Stara Planina, the nature. But it would be more enjoyable if the roads had no potholes.

Do you plan to stay?

When I retire, I couldn't afford the same standard of living in Israel as I have here.

What does it mean to be Bulgarian?

You are born here, so you are a Bulgarian. Even people who have emigrated, after many years they would identify themselves as Bulgarians. Another thing, most Bulgarians prefer to bow their heads when there is a problem, not to fight it.

Do you feel a part of Bulgaria?

Many times I hear myself saying, "what the hell is happening with us", and by "we" I mean "we, Bulgarians".

Ноах Мааян, Израел • Noah Maayan, Israel

ДЕЦАТА В УЧИЛИЩЕ СА ДОБРИ KIDS AT SCHOOL ARE GOOD

Семейство Мохамеди – 52-годишният часовникар Раджаб и 43-годишната фризьорка Масуме – са от Бамян, Афганистан. Пристигат в България през 2012 г. с двете си дъщери, Хадиджа на 16 и Наргес на 15, заради усложнената обстановка в родината им. Кандидатстват за бежански статут и живеят в лагера на Държавната агенция за бежанците в Овча купел, а момичетата ходят на училище. Казват, че в родния им край има носии подобни на тези, с които ги снимаме.

В България усещали ли сте специално отношение, защото сте чужденци?

Хадиджа: Повече хубави неща. Не ми викат "чужденка". В училище децата са добри.

Раджаб: Добре сме. Никакви проблеми.

Масуме, изпитвала ли си дискриминация, защото си жена?

Масуме: Не. Само административни проблеми. Защо не ни дават статут?

Има ли някаква типична българска черта?

Хадиджа: Не можем да отговорим на този въпрос. Само хубави неща можем да кажем за българите. Обичаме българите.

България изненада ли ви с нещо?

Хадиджа: Не. И храната е като нашата храна – ориз, зеленчуци.

Имате ли приятели българи?

Хадиджа: Да, имаме. В училище.

Раджаб: Да. Съседите от района, около лагера.

Някакви български празници знаете ли?

Хадиджа: Да, Баба Марта, Коледа и Великден, с яйцата. Слагаме си мартеници.

Опишете България с три думи.

Раджаб: Хубави сезони. Добри хора. Харесвам България.

Планирате ли да останете в България?

Хадиджа: Искаме да живеем тук. Защото обичаме България и искаме достоен живот. Аз обичам да уча история и биология, всичките предмети обичам, понякога мисля да стана лекар, но повече искам да стана археолог. Обичам археологията.

Наргес: И се учим да свирим на китара.

The Mohamadi family of 52-year-old watchmaker Radjab and his 43-year-old wife, hairdresser Masume, is from Bamiyan, Afghanistan. They arrived in Bulgaria with their two daughters Khadije, 16, and Narges, 15, in 2012, forced by the unstable situation in their home country. They have applied for refugee status, and have been living in the State Agency for Refugees camp In Ovcha Kupel, Sofia, and the girls go to school. They say that the national costumes in their area of Afghanistan are similar to the ones we photograph them wearing.

Have you felt special treatment in Bulgaria because you are foreigners?

Khadije: The things are mostly good. No one calls me "foreigner." The kids at school are good.

Radjab: We are well here. No problems.

Masume, have you been discriminated against, because you are a woman?

Masume: No. We have only administrative problems. Why are they not granting us refugee status?

Is there anything typically Bulgarian?

Khadije: We cannot answer this question. We can say only good things about the Bulgarians. We love Bulgarians.

Did Bulgaria surprise you?

Khadije: No. The food is also similar to ours: rice, vegetables.

Do you have Bulgarian friends?

Khadije: Yes, we do. At school.

Radjab: Yes. The neighbours around the camp.

Do you know anything about Bulgarian holidays?

Khadije: Yes – Baba Marta, Christmas and Easter, when you colour eggs. We put on *Martenitsa*.

Describe Bulgaria in three words.

Radjab: Nice seasons. Good people. I like Bulgaria.

Do you plan to stay in Bulgaria?

Khadije: We want to live here. Because we love Bulgaria and we want to have a decent life. I love studying history and biology, I love all the subjects, sometimes I am thinking of becoming a doctor, but more I want to become an archaeologist. I love archeology.

Narges: We are also learning to play the guitar.

Раджаб Мохамеди и Масуме Хосейни от Афганистан с дъщерите си Хадиджа и Наргес
Radjab Mohamadi and Masume Hoseini, with their daughters Khadije and Narges, Afghanistan

ДА ИЗЛЕЗЕМ ЗА ПО БИРА GETTING OUT FOR A BEER

Преди пет години Густаво Веласкес завършва кино и телевизия в Испания и пристига в България за двумесечна практика. След края ѝ остава и започва работа във фирма за клинични проучвания на лекарства. В момента 35-годишният венецуелец е безработен.

Забелязвал ли си специално отношение, защото си чужденец?

Повечето хора ми помагат, радват се, че се опитвам да говоря добре техния език. Българите много си приличат с хората от Южна Америка. Много сме емоционални. Хората, които са добри, са много добри, и хората, които са лоши, са много лоши.

Има ли според теб някаква типична българска черта?

Каквото и да става, винаги се излиза за по една биричка.

България изненада ли те?

Да. Природата. Планините. Родопите са ми любими, с географията, музиката, хората. Първото ми впечатление оттам е от Гела и Широка лъка, и хората... нямам думи. Макар че не им разбрах диалекта. Аз си мислех, че говоря български, но се оказа, че не.

Имаш ли приятели българи?

Всичките ми приятели са българи.

Празнуваш ли български празници?

Празнувам ги, защото всички ги празнуват, но повечето празници са религиозни, а аз не съм религиозен.

Можеш ли да опишеш България с три думи?

Приятелство. Природа. Свобода. Българите не осъзнават колко са свободни. Няма толкова регулации. Например можеш да отидеш на къмпинг където решиш. И добрите хора, истинските планинари, пазят природата.

Планираш ли да останеш в България?

Направих дете, ожених се. Май да.

Какво според теб е да си българин?

Да си горд с миналото си, с традициите, с фолклора. Тук всички играят хоро, докато във Венецуела младите нямат такъв интерес. Приятелите ми казват: "А, още си спомням, когато беше чужденец." Но никога няма да мога да съм българин. Аз съм живял на три места по света и се чувствам от... планетата. А вие сте уникални.

Five years ago, Gustavo Velazquez graduated film and TV in Spain and arrived in Bulgaria for a two-month practice. After it ended, he stayed and started working for a medicine clinical research company. At the moment the 35-year-old Venezuelan is unemployed.

Have you noticed any special treatment because you are a foreigner?

Most people help me and are happy when they see that I am trying to speak their language. And Bulgarians are very similar to the South American people. We are very emotional. The good people are very good, and the bad people are very bad.

Is there a typical Bulgarian character trait?

Whatever happens, people always go out for a beer.

Did Bulgaria surprise you?

Yes. The nature. The mountains. The Rhodope is my favourite, with its geography, music and people. My first impressions from there are Gela and Shiroka Laka, and the people... words fail me. Although back then I didn't understand the dialect. I was thinking then that I spoke Bulgarian, but apparently I was wrong.

Do you have Bulgarian friends?

All of my friends are Bulgarian.

Do you celebrate Bulgarian festivals?

I do because everyone does, but most of these are religious, and I am not religious.

Describe Bulgaria in three words.

Friendship. Nature. Freedom. The Bulgarians don't understand how free they are. There are fewer regulations here. For example, you can go camping wherever you want. And the good people, the true mountaineers, protect nature.

Do you plan to stay in Bulgaria?

I have a child, I married. Apparently, yes.

What is to be Bulgarian?

To be proud with your past, traditions, folklore. Here everyone dances the *horo*, while in Venezuela the young are not interested. My friends use to say: "I remember when you were still a foreigner." But I will never become a Bulgarian. I have lived in three countries, and I feel that I am from... the planet. And Bulgarians are just unique.

Густаво Веласкес, Венецуела • Gustavo Velazquez, Venezuela

Проект на Фондация Free Speech International
и Мулти култи колектив

Project of Free Speech International Foundation
and Multi Kulti Collective